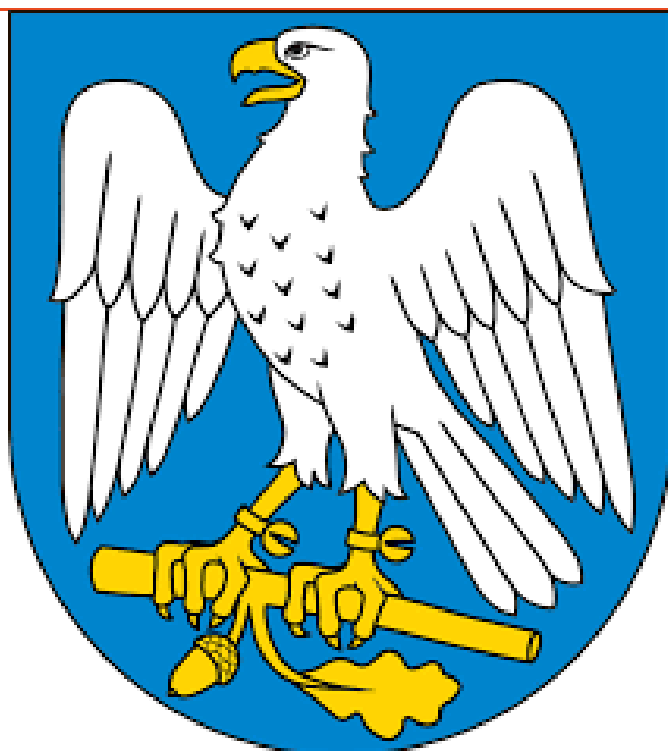

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2023 - 2027**

GMINA JASTRZĘBIA

Spis treści

WSTĘP.....	4
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	6
CHARAKTERYSTYKA GMINY	21
Informacje ogólne	21
Struktura demograficzna mieszkańców	22
Infrastruktura społeczno- techniczna	25
OŚWIATA	25
OPIEKA ZDROWOTNA	28
BEZPIECZEŃSTWO	33
KULTURA, SPORT I ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	36
TURYSTYKA I REKREACJA	40
RYNEK PRACY	42
GOSPODARKA	43
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	
JASTRZĘBIA.....	45
Problemy w obszarze pomocy społecznej.....	48
Bezrobocie	53
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnienia behawioralne	55
ALKOHOLIZM	55
NARKOMANIA	60
UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE.....	61
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	63
Ubóstwo	71
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	73
Przemoc w rodzinie	75
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	82
MISJA I WIZJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ GMINY	92
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	93

ANALIZA RYZYKA	106
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	108
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	109
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	110
ZMIANY W STRATEGII.....	111
WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	112
SPIS TABEL	113
SPIS RYSUNKÓW	114
SPIS WYKRESÓW.....	114
BIBLIOGRAFIA.....	116
Spis publikacji.....	116
Źródła internetowe.....	117

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.). Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2022 r. poz. 24, 218, 1700);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2022 r. poz. 763, 764, 1700, 1812, 1855);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, 830, 1079, 1383, 1561, 1812);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 558, 1700, 1812);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327, 1265, 1812).

Celem poniższej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych na lata 2023-2027 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i działań, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Jastrzębia. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w na terenie gminy Jastrzębia przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, danych pozyskanych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych, przeprowadzonej w okresie od października do listopada 2022 roku. W badaniach ankietowych wzięło udział 53 mieszkańców z terenu gminy Jastrzębia oraz 4 pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jastrzębi.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jastrzębia na lata 2023-2027 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Jastrzębia wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej Gminy Jastrzębia na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz działań.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jastrzębia na lata 2023-2027 zgodna jest z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

- **Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)**

Agenda została przyjęta przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Dokument wskazuje 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.¹

- **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**

Dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Strategia powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008-2009

¹ Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Głównym celem określonym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie.

Do każdego z obszarów przedstawiono również kierunki interwencji, czyli działań do podjęcia w perspektywie do 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii.

I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja):

1.1 Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

1.2 Polska Cyfrowa

1.3 Kapitał ludzki

1.4 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja):

2.1 Rozwój regionalny

2.2 Transport

III. Efektywność i sprawność państwa (efektywność)

3.1 Kapitał społeczny

3.2 Sprawne państwo²

▪ **Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)**

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.

² Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

Najważniejsze efekty długookresowe dla gospodarki to przede wszystkim zmiana struktury PKB Polski w wyniku zwiększenia roli innowacji w jego tworzeniu. Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W sferze instytucjonalnej efektem realizacji Strategii będzie państwo bardziej przyjazne dla obywateli i przedsiębiorców, co będzie przejawiało się w poprawie jakości funkcjonowania jego organów i poszczególnych instytucji służących rozwojowi. W sferze społecznej efekty realizacji Strategii to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju.³

▪ **Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**

Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału

³ Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)

ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe do realizacji, których osiągnięcie powinno przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów, których doświadcza polska gospodarka i polskie społeczeństwo, tj. niedostatecznych kompetencji, niewystarczającej opieki zdrowotnej, problemów demograficznych oraz ubóstwa.

Cel 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.

Cel 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.

Cel 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.⁴

▪ **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu.**

Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Celem głównym Programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Cel ten jest tożsamy z celem nr 4 wskazanym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, gdyż KPPUiWS jako polityka publiczna stanowi rozwinięcie i uzupełnienie Strategii w tym konkretnym obszarze.

Priorytet I. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.

Działanie 1.1. Rozwój usług środowiskowych wspierających rodzinę oraz usług opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci.

Działanie 1.2. Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego jako jednej z form pomocy dla rodzin, dzieci i młodzieży.

⁴Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Działanie 1.3. Wsparcie finansowe rodzin z dziećmi.

Działanie 1.4. Wzmocnienie funkcji opiekuńczej przedszkola, szkoły i placówki, w koordynacji ze wsparciem i rozwojem usług w środowisku lokalnym.

Działanie 1.5. Wzmocnienie kształcenia dzieci i młodzieży w obszarze kompetencji kluczowych, w tym kreatywności, przedsiębiorczości oraz współpracy.

Działanie 1.6. Doskonalenie modelu kształcenia zawodowego, w tym kształcenia wyższego oraz promocja kształcenia zawodowego w powiązaniu z rynkiem pracy.

Działanie 1.7. Wdrożenie kompleksowego systemu pierwszego zatrudnienia młodzieży opartego o zintegrowane działania instytucji edukacyjnych, rynku pracy i integracji społecznej.

Priorytet II. Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu.

Działanie 2.2. Opracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz przejścia ze wsparcia instytucjonalnego do wsparcia w formie mieszkaniowej.

Działanie 2.3. Rozwiązywanie problemu bezdomności.

Działanie 2.4. Diagnozowanie problemu bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego.

Priorytet III. Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Działanie 3.1. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami.

Działanie 3.2. Wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu, aktywizacja społeczna seniorów, przeciwdziałanie samotności.

Działanie 3.3. Rozwój usług środowiskowych, dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w ramach systemu pomocy społecznej.

Działanie 3.4. Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz znajdujących się w kryzysie psychicznym.

Priorytet IV. Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin.

Działanie 4.1. Wsparcie instytucji pomocy społecznej i pracowników socjalnych w zakresie działań na rzecz rozwoju usług środowiskowych i pracy socjalnej.

Działanie 4.2. Rozwój i wdrażanie metod pracy efektywnie przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, w tym instrumentów aktywnej integracji oraz wzmacnianie

współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces włączenia społecznego.

Działanie 4.3. Włączenie podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług społecznych.

Priorytet V. Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

Działanie 5.1. Kształcenie osób z grup cudzoziemskich.

Działanie 5.2. Budowa potencjału instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz integracji cudzoziemców, w tym doradztwo dla cudzoziemców.

Działanie 5.3. Integracja cudzoziemców na rynku pracy.⁵

▪ **Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2023. Ekonomia Solidarności Społecznej**

Program „Ekonomia Solidarności Społecznej. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” jest dokumentem służącym realizacji celów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Ponadto jest on również wyrazem uporządkowania kierunków interwencji publicznej i działań, wpływających na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej i solidarnej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego.

Cel długofalowy strategiczny: Ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego.

⁵Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Cel główny: Do roku 2023 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostawcami usług użyteczności publicznej.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku.
4. Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej.⁶

▪ **Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+**

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ przedstawiono długofalową wizję rozwoju województwa, określono cel główny, któremu przyporządkowano cele strategiczne, w podziale na pięć obszarów tematycznych. Strategia jest po raz pierwszy, w sposób formalny, dokumentem zintegrowanym, łączącym wymiar społeczno-gospodarczy z terytorialnym.

Cel strategiczny 1:

KONKURENCYJNE I INNOWACYJNE MAZOWSZE. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii.

Kierunki działań:

1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji,

⁶ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2023. Ekonomia Solidarności Społecznej

3. Cyfryzacja gospodarki,
4. Rozwój konkurencyjnej gospodarki,
5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej,
6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich.

Cel strategiczny 2:

DOSTĘPNE I MOBILNE MAZOWSZE. Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego.

Kierunki działań:

7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transport przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni,
8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transport zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu,
9. Udrożnienie system tranzytowego i ograniczenie ruchu tranzytowego na pozostałych trasach.

Cel strategiczny 3:

ZIELONE, NISKOEMISYJNE MAZOWSZE. Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody.

Kierunki działań:

10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska,
11. Proekologiczna transformacja energetyki,
12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu,
13. Poprawa jakości środowiska,
14. Podnoszenie efektywności energetycznej.

Cel strategiczny 4:

MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE. Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki

Kierunki działań:

15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego,
16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych,
17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców,
18. Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki,
19. Włączenie i integracja społeczna.

Cel strategiczny 5:

MAZOWSZE BOGATE KULTUROWO. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia.

Kierunki działań:

20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego,
21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa.
22. Upowszechnianie kultury i twórczości,
23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej.⁷

▪ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Powiatem. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Powiatu, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie,

⁷Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Cel strategiczny I: Zapewnienie mieszkańcom Powiatu wysokiego standardu życia poprzez podnoszenie jakości i dostępności usług w obszarze zdrowia, edukacji i pomocy społecznej.

Cele operacyjne:

- 1.1. Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
- 1.2. Podniesienie jakości kształcenia i rozwój placówek edukacyjnych Powiatu.
- 1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Powiatu.

Cel strategiczny II: Zrównoważony i spójny rozwój przestrzenny Powiatu przy zachowaniu jego walorów przyrodniczych.

Cele operacyjne:

- 2.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Powiatu i mobilności mieszkańców.
- 2.2. Rozwój współpracy w za-kresie kształtowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej dla mieszkańców i przedsiębiorców.
- 2.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego.

Cel strategiczny III: Wzrost konkurencyjności Powiatu dzięki wykorzystaniu jego potencjału gospodarczego, kulturalnego oraz turystycznego.

Cele operacyjne:

- 3.1. Rozwój przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu.
- 3.2. Rozwój infrastruktury turystycznej.
- 3.3. Promocja Powiatu i jego oferty turystyczno-gospodarczej.⁸

⁸ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku

▪ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019 - 2024

Strategia jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej, długotrwałym programem działań, stanowiącym podstawę do inicjowania i realizowania działań mających na celu poprawę sytuacji mieszkańców powiatu radomskiego. Dokument ten ma również służyć opracowaniu pewnych wzorców postępowania w obszarze pomocy społecznej, w oparciu o określenie zasobów, źródeł finansowania, jest również podstawą do aplikowania o środki zewnętrzne na realizację zadań.

Cel strategiczny 1 – zintegrowany system wsparcia dziecka i rodziny w naturalnym środowisku.

Cel operacyjny - 1

Wspieranie rodziny w realizacji jej podstawowych funkcji.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Promowanie modelu zdrowej, prawidłowo funkcjonującej rodziny.
2. Tworzenie lokalnych programów służących działaniom profilaktycznym, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych, aktywnej komunikacji w rodzinie, rozwiązywania problemów itp.
3. Integracja rodzin ze społecznością lokalną (imprezy integracyjne, pikniki rodzinne i inne).

Cel operacyjny - 2

Pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu zadań opiekuńczo - wychowawczych.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Rozpowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc i dostępnych formach wsparcia.
2. Rozwijanie oferty specjalistycznego wsparcia (poradnictwo, terapia, grupy wsparcia).
3. Współpraca z asystentami rodziny.
4. Rozwijanie współpracy z sektorem organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

5. Poprawa systemu współpracy i przepływu informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w sprawy rodziny.

Cel operacyjny - 3

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Działania profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz uzależnień.
2. Ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności pomocy.
3. Podniesienie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie, propagowanie wzorca postaw negujących zjawisko przemocy.
4. Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej.
5. Rozwój współpracy z instytucjami zaangażowanymi w pracę na rzecz przeciwdziałania przemocy (policja, zespoły interdyscyplinarne, placówki służby zdrowia, oświaty itp.).

Cel strategiczny 2 - Zintegrowany, sprawnie i skutecznie działający system pieczy zastępczej.

Cel operacyjny - 1:

Rozwijanie oferty wsparcia dla rodzinnych oraz instytucjonalnych form pieczy zastępczej.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Kreowanie warunków do rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej: promocja, pozyskiwanie kandydatów, szkolenie.
2. Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych, w szczególności poradnictwo prawne, psychologiczne, szkolenia, pomoc koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, grupa wsparcia i inne.
3. Wsparcie wychowanków pieczy zastępczej (poradnictwo psychologiczne – pedagogiczne, grupa wsparcia, pomoc koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i inne formy pomocy).

4. Zapewnienie zgodnego z obowiązującym stanem prawnym standardu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.
5. Przygotowywanie i realizacja programów, projektów nakierowanych na wspieranie rodzin zastępczych i podopiecznych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Cel operacyjny - 2

Rozwijanie systemu wsparcia dla wychowanków opuszczających rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Wspieranie procesu wchodzenia w dorosłość, dostosowane do potrzeb usamodzielniających się podopiecznych, w tym finansowe wsparcie.
2. Specjalistyczna pomoc i poradnictwo: psychologiczne, prawne, socjalne, pedagogiczne, pomoc koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
3. Organizowanie szkoleń przygotowujących do rozpoczęcia samodzielnego życia poza pieczą, wzmacniających i rozwijających kompetencje społeczne, zawodowych itp.
4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych, także funduszy z UE na działania wspierające i aktywizujące.

Cel strategiczny 3 Wsparcie środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym - aktywizacja i integracja.

Cel operacyjny - 1

Rozwijanie systemu wsparcia i aktywizacji seniorów oraz innych osób wymagających całodobowej opieki poza środowiskiem zamieszkania.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach, przysługujących formach wsparcia.
2. Zapewnienie opieki w domach pomocy społecznej, stosownie do potrzeb i stanu zdrowia osób wymagających całodobowej opieki oraz w ośrodkach wsparcia dziennego.
3. Podtrzymanie wymaganego standardu usług w funkcjonujących na terenie powiatu jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

Cel operacyjny - 2

Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Realizacja działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
2. Rozpowszechnianie informacji o przysługujących prawach i uprawnieniach, dostępnych formach wsparcia.
3. Działania mające na celu podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat niepełnosprawności oraz integrujące osoby niepełnosprawne ze środowiskiem.
4. Wspieranie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej,
5. Rozwój doradztwa i poradnictwa specjalistycznego, likwidowanie barier funkcjonalnych.
6. Działania z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej poprzez realizację projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Cel strategiczny 4 Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cel operacyjny - 1

Podniesienie poziomu usług świadczonych w obszarze polityki społecznej.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Profesjonalizacja kadr pomocy społecznej - systematyczne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności.
2. Pozyskiwanie nowej kadry specjalistycznej.
3. Projektowanie i wdrażanie nowych rozwiązań - podnoszenie jakości i dostępności usług świadczonych na rzecz mieszkańców powiatu radomskiego.
4. Zapobieganie wypaleniu zawodowemu.

Cel operacyjny - 2

Rozwój zasobów pomocy społecznej.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Rozszerzenie oferty wsparcia realizowanego przez jednostki już funkcjonujące.

2. Działania na rzecz podniesienia jakości usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej, wdrażanie nowych rozwiązań natury organizacyjnej, instrumentów oraz narzędzi pracy.
3. Tworzenie nowych jednostek wsparcia - stosownie do występujących potrzeb i posiadanych zasobów.
4. Zapewnienie mieszkańcom powiatu radomskiego szerszego dostępu do informacji dotyczących możliwości uzyskania pomocy oraz oferowanych form wsparcia.

Cel operacyjny - 3

Wzmocnienie lokalnej współpracy międzysektorowej w zakresie realizacji zadań w obszarze pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.

Planowane do realizacji kierunki działań:

1. Tworzenie sieci wymiany informacji oraz lokalnych partnerstw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.
2. Ścisła współpraca z organizacjami pożytku publicznego, koordynacja oraz realizacja wspólnych działań.
3. Propagowanie nowych form współdziałania w kolejnych obszarach pomocy społecznej, zlecanie zadań na podstawie obowiązujących przepisów.
4. Wspólne seminaria, konferencje, szkolenia, zespoły dające możliwość wymiany doświadczeń, ustalania zasad współpracy, efektywniejszego udzielania pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
5. Promocja i wspieranie aktywności innych jednostek działających na rzecz beneficjentów pomocy społecznej.⁹

⁹ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019 - 2024

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Informacje ogólne

Jastrzębia jest gminą wiejską położoną w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. Gmina Jastrzębia znajduje się 16 km od Radomia i 101 km od Warszawy. Sąsiaduje z gminami: Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Pionki, Głowaczów, oraz z miastem Radom. Podzielona jest na 19 sołectw tj.: Bartodzieje, Brody, Dąbrowa Jastrzębska, Dąbrowa Kozłowska, Goryń, Jastrzębia, Kolonia Lesiów, Kozłów, Lesiów, Lewaszówka, Mąkosy Stare, Mąkosy Nowe, Olszowa, Owadów, Wojciechów, Wola Goryńska, Wola Owadowska, Wolska Dąbrowa i Wólka Lesiowska o łącznej powierzchni 90 km².

Rysunek 1. Zarys terytorialny Gmina Jastrzębia

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2021 r. Gmina Jastrzębia liczyła 7 130 mieszkańców; z czego 49,47% stanowią kobiety (3 527), a 50,53% mężczyźni (3 603). Współczynnik feminizacji dla gminy Jastrzębia wynosi 98 (na 100 mężczyzn przypada 98 kobiet). Na przestrzeni lat 2020-2021 liczba mieszkańców zmalała.

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć- statystyki na rok 2021

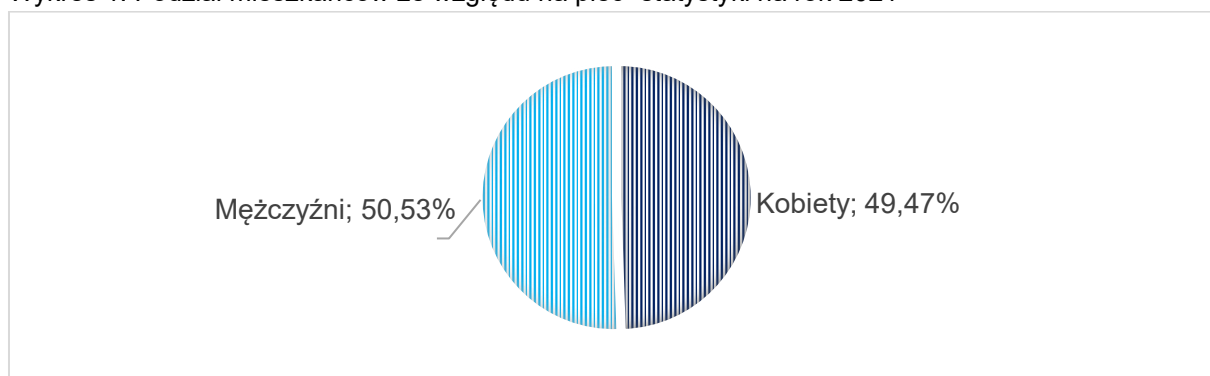

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Jastrzębia w latach 2018-2021

Rok	Liczba mieszkańców
Ogółem; w tym:	
Rok 2018	7 000 osób
Rok 2019	6 996 osób
Rok 2020	7 155 osób
Rok 2021	7 130 osób
Kobiety	
Rok 2018	3 457 kobiet
Rok 2019	3 448 kobiet
Rok 2020	3 542 kobiety
Rok 2021	3 527 kobiet
Mężczyźni	
Rok 2018	3 543 mężczyzn
Rok 2019	3 548 mężczyzn
Rok 2020	3 613 mężczyzn
Rok 2021	3 603 mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku w gminie zarejestrowano 68 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 64 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi 4. W tym samym roku w gminie odnotowano 0 zameldowań z zagranicy oraz zarejestrowano 2 wymeldowania za granicę, w związku z czym saldo migracji zagranicznych wynosi -2.

Gminę Jastrzębia cechuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec 2021 roku wyniósł -28. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,99 na 1000 mieszkańców. Uściślając, w 2021 roku w gminie odnotowano 74 urodzeń dzieci, w tym 37 dziewczynek i 37 chłopców. W tym samym czasie doszło do 102 zgonów, co odpowiada 14,55 zgonom na 1000 mieszkańców. W 2021 roku zanotowano ujemny przyrost naturalny, gdzie w latach poprzednich utrzymywał się dodatni przyrost naturalny.

Przyrost naturalny ogółem:

- Rok 2018: 0;
- Rok 2019: 7;
- Rok 2020: 9;
- Rok 2021: -28.

Urodzenia żywe ogółem:

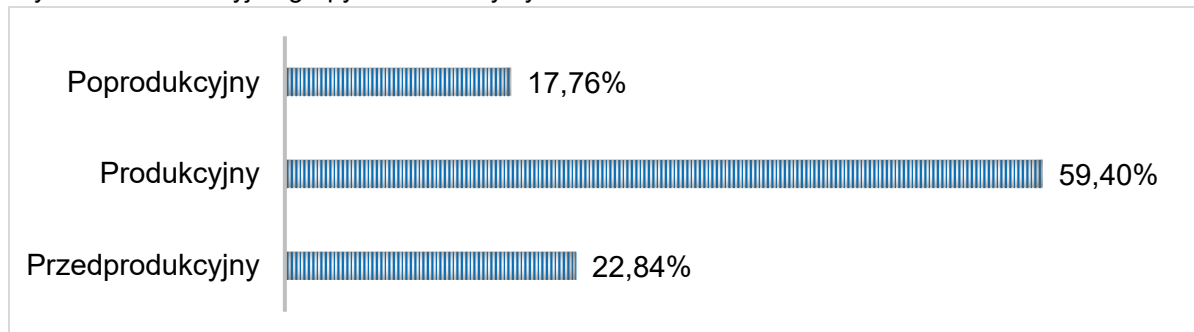
- Rok 2018: 76 osób;
- Rok 2019: 71 osób;
- Rok 2020: 74 osoby;
- Rok 2021: 74 osoby.

Zgony ogółem:

- Rok 2018: 76 osób;
- Rok 2019: 64 osoby;
- Rok 2020: 65 osób;
- Rok 2021: 102 osoby.

Dane statystyczne na koniec roku 2021 wskazują, że 59,40% mieszkańców z terenu gminy Jastrzębia jest w wieku produkcyjnym, 22,84% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 17,76% w wieku poprodukcyjnym.¹⁰

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹⁰ Dane GUS

Infrastruktura społeczno- techniczna

Oświata

Na terenie gminy Jastrzębia funkcjonuje jedno przedszkole: Samorządowe Przedszkole w Jastrzębi wchodzące w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Jastrzębi, siedem oddziałów przedszkolnych w szkołach Podstawowych oraz Niepubliczny Punkt Przedszkolny „MIŚ” w Owadowie.

W 2021 roku 260 dzieci było objętych wychowaniem przedszkolnym. Na przestrzeni lat 2020-2021 zmalała liczba dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego.

Tabela 2. Wychowanie przedszkolne w gminie Jastrzębia

Wychowanie przedszkolne	
Wychowanie przedszkolne razem	
Rok 2018	9 placówek przedszkolnych
Rok 2019	9 placówek przedszkolnych
Rok 2020	9 placówek przedszkolnych
Rok 2021	9 placówek przedszkolnych
Oddziały	
Rok 2018	16 oddziałów
Rok 2019	20 oddziałów
Rok 2020	20 oddziałów
Rok 2021	17 oddziałów
Liczba dzieci	
Rok 2018	258 dzieci w placówkach
Rok 2019	277 dzieci w placówkach
Rok 2020	277 dzieci w placówkach
Rok 2021	260 dzieci w placówkach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy Jastrzębia funkcjonuje Gminny Żłobek w Jastrzębi.

W gminie Jastrzębia funkcjonuje siedem szkół podstawowych:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jastrzębi,
- Szkoła Podstawowa w Bartodziejach,
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Kozłowie,
- Szkoła Podstawowa im. por. Jana Skrzyszewskiego w Lesiowie,
- Szkoła Podstawowa w Mąkosach Starych,
- Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Woli Goryńskiej,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Owadowie.

W 2021 roku, w 61 oddziałach uczyło się 592 uczniów. Na jeden oddział w szkole podstawowej przypada 10 uczniów. Oznacza to, że gmina zapewnia dobry dostęp do edukacji.

Tabela 3. Szkoły podstawowe na terenie gminy Jastrzębia

Szkoły podstawowe na terenie gminy Jastrzębia	
Liczba szkół	
Rok 2018	7 szkół podstawowych
Rok 2019	7 szkół podstawowych
Rok 2020	7 szkół podstawowych
Rok 2021	7 szkół podstawowych
Liczba oddziałów w szkołach	
Rok 2018	62 oddziały
Rok 2019	61 oddziałów
Rok 2020	62 oddziały
Rok 2021	61 oddziałów
Liczba uczniów w szkołach	
Rok 2018	621 uczniów
Rok 2019	598 uczniów
Rok 2020	605 uczniów
Rok 2021	592 uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy nie ma żadnej szkoły ponadpodstawowej. Absolwenci szkoły podstawowej mają możliwość kontynuowania edukacji m.in. w szkołach publicznych oraz niepublicznych, które działają na terenie powiatu radomskiego.

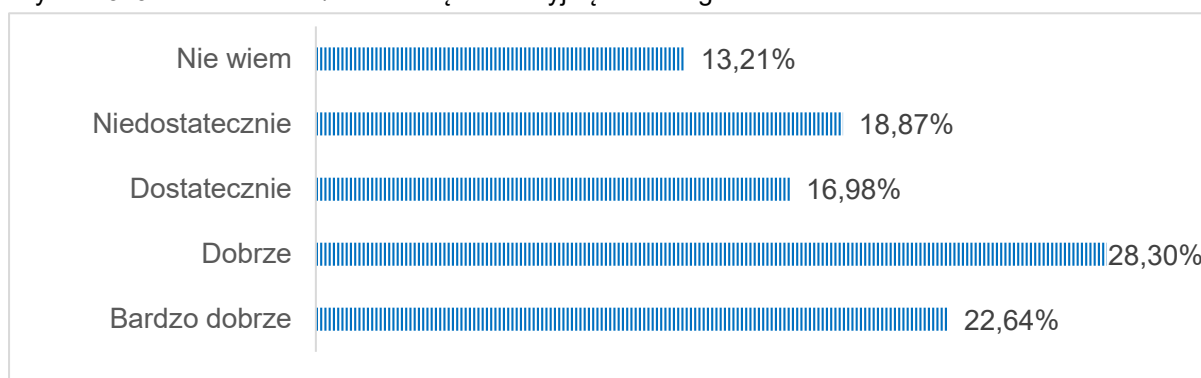
W ramach przygotowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono badanie ankietowe wśród 53 dorosłych mieszkańców gminy Jastrzębia, w tym: 39 kobiet oraz 14 mężczyzn. Najliczniejszy przedział wiekowy stanowiły osoby w wieku 31-60 lat (71,70%). Kolejno 16,98% to osoby w wieku powyżej 60 roku życia, a 11,32% badanych to osoby w wieku 20-30 lat. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (58,49%), a kolejno średnim i podstawowym (po 13,21%). Następnie 9,43% badanych stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym, a 5,66% policealnym. Zdecydowana większość tj. 81,13% respondentów była aktywna zawodowo, a kolejno 15,09% to emeryci/renciści. Wśród badanych mieszkańców, najliczniejszą grupę stanowiły osoby reprezentujące czteroosobowe gospodarstwa domowe.

Gdy zapytano mieszkańców czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja ich potrzeby, 62,26% badanych stwierdziło, że oferta gminy w tym zakresie jest wystarczająca. 13,21% ankietowanych miało przeciwne zdanie, a pozostałe 24,53% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

W przypadku oferty opieki przedszkolnej, 69,81% ankietowanych przyznało, że zaspokaja ona potrzeby mieszkańców, natomiast 9,43% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 20,75% respondentów nie wyraziło swojej opinii.

Ponadto, 28,30% mieszkańców oceniło na poziomie dobrym ofertę edukacyjną szkół w gminie. Kolejno 22,64% na poziomie bardzo dobrym, 18,87% niedostatecznym, a 16,98% dostatecznym. Pozostałe 13,21% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Jak wynika z odpowiedzi badanych największym problemem w ofercie edukacji jest zbyt mała ilość zajęć rozwijających uzdolnienia i szkoląca w określonym zawodzie.

Opieka Zdrowotna

Na terenie gminy funkcjonują trzy Niepubliczne Ośrodki Zdrowia:

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego Bartodzieje, filia Jastrzębia

- Poradnia lekarza POZ,
- Poradnia pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej,
- Poradnia położnej środowiskowo-rodzinnej,
- Poradnia medycyny pracy,
- Gabinet medycyny szkolnej
- Gabinet zabiegowy,
- Punkt szczepień,
- Punkt pobrań materiałów do badań,
- Poradnia promocji zdrowia.

2. Poradnia Medycyny Rodzinnej w Pionkach, Oddział w Jastrzębi

- Lekarz POZ,
- Pielęgniarka POZ,
- Położna POZ.

3. MUC MED – przychodnia specjalistyczna w Jastrzębi

- Poradnia lekarza POZ,
- Poradnia pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej,
- Poradnia położnej środowiskowo-rodzinnej,
- Gabinet zabiegowy,
- Punkt szczepień,
- Punkt pobrań materiałów do badań,
- Poradnie specjalistyczne,
- Rehabilitacja.

Na obszarze gminy Jastrzębia działa 1 apteka. Na jeden obiekt przypada więc 7 130 osób, a co za tym idzie mieszkańcy mają niewystarczający dostęp do leków.

W 2021 roku udzielono 30 049 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 30 049 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.

Jak możemy zauważyć według danych Poradni Medycyny Rodzinnej na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ oraz liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 4. Liczba osób objętych opieką przez Poradnia Medycyny Rodzinnej

Liczba osób objętych opieką przez Poradnia Medycyny Rodzinnej	
Liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ	
Rok 2019	4 192 osoby
Rok 2020	4 187 osób
Rok 2021	4 201 osób
Liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek	
Rok 2019	4 192 osoby
Rok 2020	4 187 osób
Rok 2021	4 201 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Poradni Medycyny Rodzinnej

Wykaz świadczonych usług przez Poradnia Medycyny Rodzinnej w latach 2019-2021:

- Lekarz POZ,
- Pielęgniarka,
- Położna,
- Pielęgniarka medycyny szkolnej.

Tabela 5. Tendencje w funkcjonowaniu rodzin

Tendencje w funkcjonowaniu rodzin	
Rok 2019	▪ 7 osób uchylających się od szczepień ▪ 61 osób z nerwicą
Rok 2020	▪ 9 osób uchylających się od szczepień ▪ 84 osoby z nerwicą
Rok 2021	▪ 12 osób uchylających się od szczepień ▪ 76 osób z nerwicą

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Poradnia Medycyny Rodzinnej

Tabela 6. Liczba realizowanych programów profilaktycznych

Realizowane programy profilaktyczne		
Rok 2019	Program profilaktyki chorób układu krążenia (CHUK)	30 osób
	Program Gruźlica	5 osób
Rok 2020	Program profilaktyki chorób układu krążenia (CHUK)	10 osób
	Program Gruźlica	1 osoba
Rok 2021	Program profilaktyki chorób układu krążenia (CHUK)	38 osób
	Program Gruźlica	2 osoby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Poradnia Medycyny Rodzinnej

Według danych Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej liczba osób objętych opieką przez Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 7. Liczba osób objętych opieką przez Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej

Liczba osób objętych opieką przez Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej	
Liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ	
Rok 2019	2 300 osób
Rok 2020	2 300 osób
Rok 2021	2 300 osób
Liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek	
Rok 2019	2 300 osób
Rok 2020	2 300 osób
Rok 2021	2 300 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej

Wykaz świadczonych usług przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w latach 2019-2021:

- Lekarz POZ,
- Pielęgniarka środowiskowa,
- Położna środowiskowa,
- Pielęgniarka medycyny szkolnej.

Według danych Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w latach 2019 i 2020 zwiększyła się liczba osób z nerwicą, depresją i lękami o 30%.

Tabela 8. Liczba realizowanych programów profilaktycznych

Realizowane programy profilaktyczne		
Rok 2019	Profilaktyka chorób krążenia	300 osób
	Profilaktyka gruźlicy	10 osób
	Profilaktyka raka szyjki macicy	100 osób
	szczepienia	100 osób
Rok 2020	Profilaktyka chorób krążenia	400 osób
	Profilaktyka gruźlicy	10 osób
	szczepienia	ok. 100 osób
Rok 2021	Profilaktyka chorób krążenia	600 osób
	Profilaktyka gruźlicy	10 osób
	szczepienia	100-200 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej

Według danych Przychodni MUCMED liczba osób objętych opieką Przychodni utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 9. Liczba osób objętych opieką przez Przychodnię MUCMED

Liczba osób objętych opieką przez Przychodnię MUCMED	
Liczba osób przebywających pod opieką lekarzy POZ	
Rok 2019	1 200 osób
Rok 2020	1 200 osób
Rok 2021	1 200 osób
Liczba osób przebywających pod opieką pielęgniarek	
Rok 2019	1 200 osób
Rok 2020	1 200 osób
Rok 2021	1 200 osób

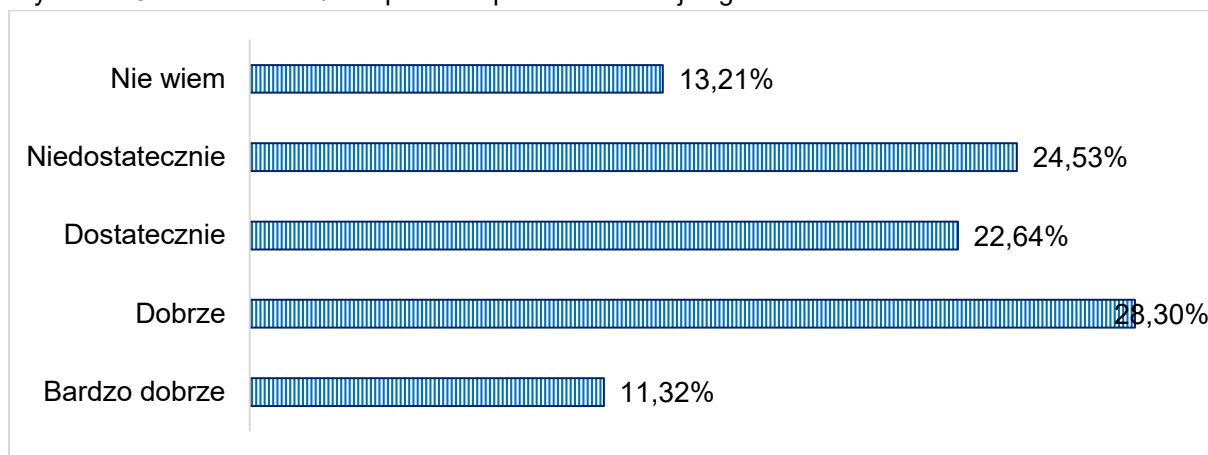
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Przychodni MUCMED

Wykaz świadczonych usług przez Przychodnię MUCMED w latach 2019-2021:

- Lekarz POZ,
- Fizjoterapia,
- Lekarska,
- Rehabilitacja.

Idąc dalej, 28,30% mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. Kolejno 24,53% ankietowanych przyznało, że gmina jest niedostatecznie przygotowana w tym zakresie, natomiast 22,64% stwierdziło, że oferta usług medycznych jest dostateczna, a 11,32% bardzo dobra. Pozostałe 13,21% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?

Jak wynika z odpowiedzi badanych największym problemem jest ograniczona liczba lekarzy specjalistów.

Bezpieczeństwo

Główne zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa mieszkańców oraz utrzymania porządku publicznego realizuje Posterunek Policji w Jastrzębi podległy pod Komisariat Policji w Jedlińsku. Ponadto na terenie gminy Jastrzębia działają 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Jastrzębia (jednostka włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego), OSP Bartodzieje, OSP Mąkosy Stare oraz OSP Goryń. Przy wszystkich jednostkach OSP funkcjonują Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.

W 2020 roku w gminie Jastrzębia stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 83 przestępstwa. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 11,93 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Jastrzębia wynosi 72,90% i jest on znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz porównywalny do wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Jastrzębia najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 7,35 (wykrywalność 68%) oraz przeciwko mieniu - 4,88 (wykrywalność 50%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 2,55 (65%), drogowe - 1,53 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,20 (96%).¹¹

¹¹ Dane z Polska w liczbach

Z danych przedstawionych przez Policję wynika, iż najczęściej dochodzi do interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu z powodu zakłócania porządku publicznego.

Tabela 10. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu

Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu	
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	Rok 2019: 14 interwencji
	Rok 2020: 9 interwencji
	Rok 2021: 8 interwencji
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	Rok 2019: 19 interwencji
	Rok 2020: 16 interwencji
	Rok 2021: 22 interwencje
Zakłócanie porządku publicznego	Rok 2019: 372 interwencje
	Rok 2020: 299 interwencji
	Rok 2021: 317 interwencji
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	Rok 2019: 0
	Rok 2020: 0
	Rok 2021: 0
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	Rok 2019: 0
	Rok 2020: 0
	Rok 2021: 0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	Rok 2019: 0
	Rok 2020: 0
	Rok 2021: 0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Jastrzębi

Najczęstszym przestępstwem w roku 2021 na terenie gminy Jastrzębia była kradzież mienia, a kolejno kradzież z włamaniem.

Tabela 11. Przestępstwa na terenie gminy Jastrzębia

Przestępstwa na terenie gminy	
kradzież z włamaniem	Rok 2019: brak danych
	Rok 2020: 29 przestępstw
	Rok 2021: 27 przestępstw
pobicie	Rok 2019: 1 przestępstwo
	Rok 2020: 1 przestępstwo
	Rok 2021: 3 przestępstwa
uszkodzenie mienia	Rok 2019: 16 przestępstw
	Rok 2020: 6 przestępstw
	Rok 2021: 15 przestępstw
kradzież mienia	Rok 2019: 24 przestępstwa
	Rok 2020: 18 przestępstw
	Rok 2021: 29 przestępstw
inne	Rok 2019: brak danych
	Rok 2020: 55 przestępstw
	Rok 2021: 48 przestępstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Jastrzębi

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych:

Rok 2019 np.:

Groźba karalna – 0 / 0 / 0

Rozpijanie małoletniego – 0 / 0 / 0

Rok 2020 np.:

Groźba karalna – 0 / 0 / 3

Rozpijanie małoletniego – 0 / 0 / 0

Rok 2021 np.:

Groźba karalna – 0 / 0 / 3

Rozpijanie małoletniego – 0 / 0 / 0

Kultura, sport i organizacje pozarządowe

Jednostką prowadzącą działalność kulturalną na terenie gminy Jastrzębia jest Gminna Biblioteka Publiczna w Jastrzębi z trzema filiami w miejscowościach Bartodzieje, Mąkosy Stare i Lesiów. Biblioteka służy rozwijaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców gminy, upowszechnianiu nauki i wiedzy oraz rozwijaniu kultury.

Biblioteka posiada księgozbiór liczący 34 529 wolumenów. W 2021 roku zarejestrowano 725 czytelników oraz 9 424 wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz.

Działalność i wydarzenia kulturalne w gminie Jastrzębia, z racji jej wiejskiego charakteru, polegają głównie na kultywowaniu i pielęgnacji tradycji ludowych poprzez lokalne organizacje pozarządowe – Koła Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenia i OSP – oraz samorząd gminny. Od wielu lat prowadzone są prężnie działające zespoły ludowe - Bartodziejaki oraz Owadowianki. Cyklicznie odbywają się dożynki gminne, rodzinna majówka, wigilie z koncertem kolęd, święto pieczonego ziemniaka, odpusty parafialne i inne.

W gminie funkcjonują 3 świetlice gminne do użytku przez mieszkańców, służące zarówno do zebrań wiejskich jak i organizowania imprez okolicznościowych oraz gminnych:

- Świetlica wiejska w Jastrzębi, licząca ok. 120 miejsc,
- Świetlica wiejska w Mąkosach Starych, licząca ok. 100 miejsc,
- Świetlica wiejska w Bartodziejach, licząca ok. 60 miejsc,
- Świetlica wiejska w Goryniu, licząca ok 60. miejsc.

Koła Gospodyń Wiejskich na terenie Gminy Jastrzębia:

- Koło Gospodyń Wiejskich „Cudawianki” w Owadowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Raz na Ludowo” w Lesiowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrowie Kozłowskiej,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Olszowianie” w Olszowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Pogodne” w Woli Owadowskiej,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Mąkosach Starych,
- Koło Gospodyń Wiejskich Wolska Dąbrowa,

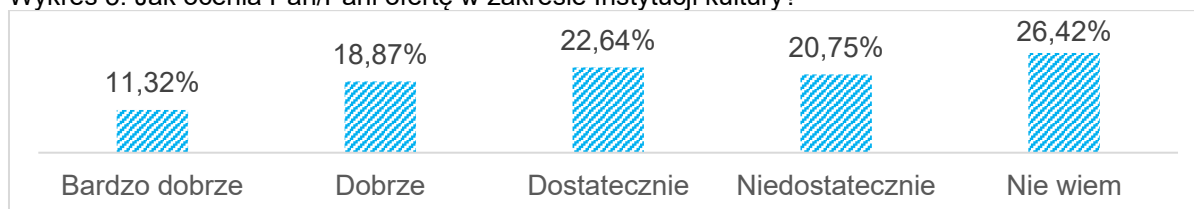
- Koło Gospodyń Wiejskich „Aktywne Dąbrowianki" w Dąbrowie Jastrzębskiej,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jastrzębi „Jastrzębianie",
- Koło Gospodyń Wiejskich „Zacisze Goryń" w Goryniu,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Nowinki" w Mąkosach Nowych,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Słoneczny Zakątek" w Kolonii Lesiów,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bartodziejach nad Radomką,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Cztery strony" w Wojciechowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Zielona Przystań" w Kozłowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Nasza Wola" w Woli Goryńskiej.

Stowarzyszenia działające na terenie gminy Jastrzebia:

- Stowarzyszenie "Owadów - Wieś z Przyszłością",
- Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Jastrzębia "Gościniec",
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Bartodzieje.¹²

Jakość oferty kulturalnej gminy największy odsetek mieszkańców, tj. 22,64%, uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dostatecznym. Z kolei 20,75% przyznało, że zasoby gminy w tym zakresie są niedostateczne, a 18,87% przyznało, iż oferta kulturalna jest dobra. Następnie 11,32% oceniło działania gminy w tym zakresie bardzo dobrze, a pozostałe 26,42% nie wyraziło swojej opinii. Jak wynika z odpowiedzi badanych największym problemem w ofercie kulturalnej gminy jest brak ośrodka kultury, w którym byłyby organizowane zajęcia dla dzieci, np. muzyczne, plastyczne (jak na przykład w prężnie rozwijających się Białobrzegach czy Jedlińsku), a także mało organizowanych wycieczek.

Wykres 5. Jak ocenia Pan/Pani ofertę w zakresie Instytucji kultury?

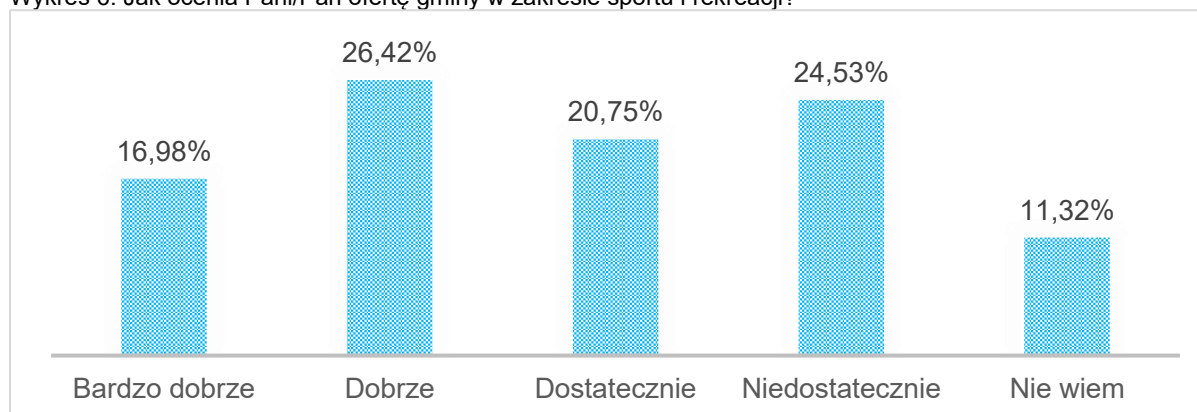
¹² Informacje ze strony Gminy Jastrzębia

Działalność klubów sportowych w gminie Jastrzębia:

- Uczniowski Klub Sportowy (UKS) W JASTRZĘBI,
- Klub piłkarski Akcja Jastrzębia,
- Klub siatkarski GKS Jastrzębia.

Ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji, 26,42% mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym. Z kolei, 24,53% uznało, że zasoby gminy są niedostateczne, natomiast 20,75% przyznało, iż oferta sportu i rekreacji na terenie gminy jest dostateczna. 16,98% badanych oceniło ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji bardzo dobrze. Pozostałe 11,32% ankietowanych nie wyraziło swojej opinii.

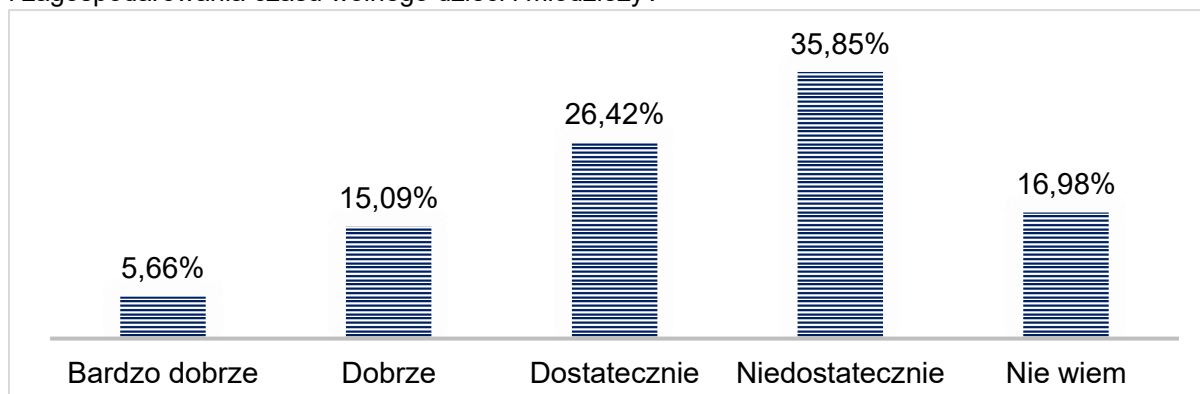
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Wśród działań i inwestycji, które należałoby podjąć w gminie w celu pełniejszego dostosowania oferty w zakresie sportu i rekreacji mieszkańcy wskazywali najczęściej na konieczność organizacji więcej zabaw sportowych oraz zorganizowanie ciekawych zajęć sportowych dla dziewcząt.

Ponadto 35,85% ankietowanych mieszkańców niedostatecznie oceniła działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży. Z kolei, 26,42% przyznało, iż działania gminy w tym zakresie są dostateczne. Następnie 15,09% przyznało, że oferta gminy w tym zakresie jest dobra, a 5,66% bardzo dobra. Pozostałe 16,98% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie. Według badanych działania jakie trzeba podjąć, aby poprawić działania w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży to organizacja zabaw sportowych, ciekawych zajęć pozalekcyjnych i zajęć w czasie ferii oraz przerwy wakacyjnej.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Turystyka i rekreacja

Prawie jedną trzecią terenu gminy Jastrzębia zajmuje Kozienicki Park Krajobrazowy i jego teren ochronny. Przez gminę Jastrzębia płyną liczne ciek wodne - główne to rzeki Radomka i Pacynka, które mogą być miejscem kilkugodzinnych lub wielodniowych wypraw kajakarskich.

Łowisko 3 Stawy w Goryniu to naturalny zbiornik wodny, tzw. młynarski, obsługujący niegdyś młyn i olejarnie. Otoczenie stawu to las sosnowy, a woda płynie od tzw. studni kaczmarskiej. Łowisko ma powierzchnię 2 hektarów, zarybione jest obficie gatunkami ryb: karp, amur, jesiotr, lin, karaś żółty i srebrny, leszcz, kleń, płóc, tołpyga, okoń. Niewielka odległość od terenów miejskich, różnorodne i niezanieczyszczone środowisko naturalne, czyni z gminy Jastrzębia atrakcyjne miejsce do wypadów na łono natury jak i przyjemne, wygodne miejsce do życia. Tereny gminy Jastrzębia są idealne dla każdego pasjonata spędzania czasu na świeżym powietrzu i łonie przyrody.

Obiekty architektoniczne w gminie Jastrzębia:

- Kościół w Goryniu wybudowany w latach 1840 – 1860,
- Kościół w Jastrzębii zbudowany w latach 1982–1987,
- Poligon "Lager Kruszyna" (pozostałości).

Przez gminę Jastrzębia przebiegają liczne szlaki piesze i rowerowe, choć nie znajdują się one wyłącznie na terenie gminy, to jest ona świetną bazą wypadową i zawiera ciekawe elementy trasy.

Szlaki piesze:

- Lesiów – Warka. Szlak prowadzi z Lesiowa (stacja kolejowa) do Warki (stacja kolejowa) ukazując ostępy Puszczy Kozienickiej i Puszczy Stromeckiej. Szlak jest oznaczony kolorem czerwonym.
- Lewaszówka - Jedlnia-Letnisko. Szlak prowadzi z Lewaszówki (pętla autobusowa) do Jedlni-Letnisko (stacja kolejowa) przecinając Puszcę Kozienickiej. Szlak jest oznaczony kolorem czarnym.

- Pionki – Radom. Szlak prowadzi z Pionek (stacja kolejowa Pionki Zachodnie) do Radomia (przystanek końcowy Pruszków) odkrywając przed piechurem południowo-zachodnią część Puszczy Kozienickiej i Radom. Szlak jest oznaczony kolorem zielonym.

Szlaki rowerowe:

- Bartodzieje – Czarnolas. Szlak prowadzi z Bartodziejów (stacja kolejowa) do Czarnolasu (Muzeum Jana Kochanowskiego) pokazując środkową i północną część Puszczy Kozienickiej. Szlak jest oznaczony kolorem czerwonym.
- Rezerwat Ciszek (pętla). Szlak ten poprowadzony jest lasami Puszczy Kozienickiej pomiędzy Jastrzębią i Dąbrową Kozłowską. Szlak jest oznaczony kolorem zielonym.
- Lesiów – Czarnolas. Szlak prowadzi drogami leśnymi i mało uczęszczanymi asfaltowymi. Szlak jest oznaczony kolorem żółtym.
- Lesiów – Sachalin. Szlak prowadzi mało uczęszczanymi drogami asfaltowymi i polnymi. Szlak jest oznaczony kolorem zielonym.

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2021, na terenie gminy Jastrzębia pracowało 900 mieszkańców gminy, w tym 41,67% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 58,33% mężczyźni. Na przestrzeni lat 2018-2021 ogólna liczba osób pracujących w gminie znacznie wzrosła.

Tabela 12. Liczba osób pracujących na terenie gminy Jastrzębia w latach 2018-2021

Liczba osób pracujących w gminie	
Pracujący ogółem:	
Rok 2018	597 osób pracujących
Rok 2019	689 osób pracujących
Rok 2020	705 osób pracujących
Rok 2021	900 osób pracujących
Kobiety	
Rok 2018	256 kobiet pracujących
Rok 2019	266 kobiet pracujących
Rok 2020	294 kobiety pracujące
Rok 2021	375 kobiet pracujących
Mężczyźni	
Rok 2018	341 mężczyzn pracujących
Rok 2019	423 mężczyzn pracujących
Rok 2020	411 mężczyzn pracujących
Rok 2021	525 mężczyzn pracujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku ogółem w gminie zarejestrowano 303 osoby bezrobotne, w tym 149 kobiet oraz 154 mężczyzn. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 roku wyniósł 7,20% (7,70% wśród kobiet i 6,70% wśród mężczyzn).

Gospodarka

W gminie Jastrzębia w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowane były 562 podmioty gospodarki narodowej, z czego 476 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 52 nowe podmioty, a 29 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2021 najwięcej (65) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (38) w roku 2014. W tym samym okresie najwięcej (46) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (22) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

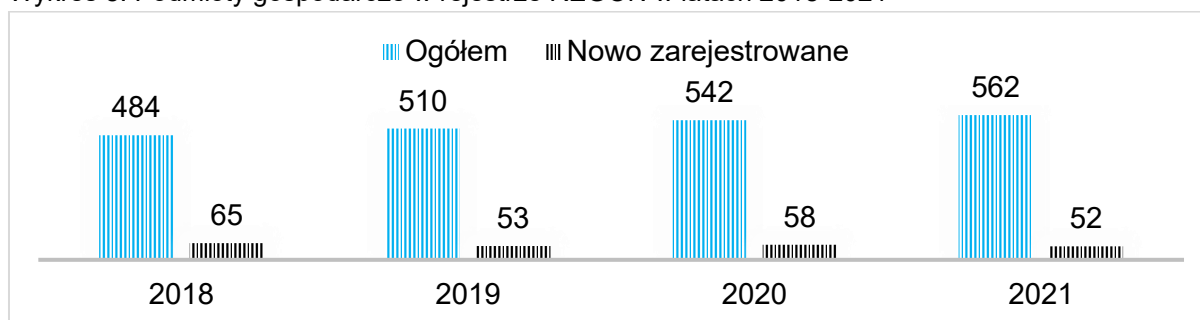
Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Jastrzębia najwięcej (13) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (543) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

3,0% (17) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 36,1% (203) podmiotów, a 60,9% (342) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Jastrzębia najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (24.2%) oraz Budownictwo (22.1%).

Na przestrzeni lat 2018-2021 obserwuje się stały wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2018-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY JASTRZĘBIA

Na początku badania mieszkańców poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Jastrzębia. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Tabela 13. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Jastrzębia

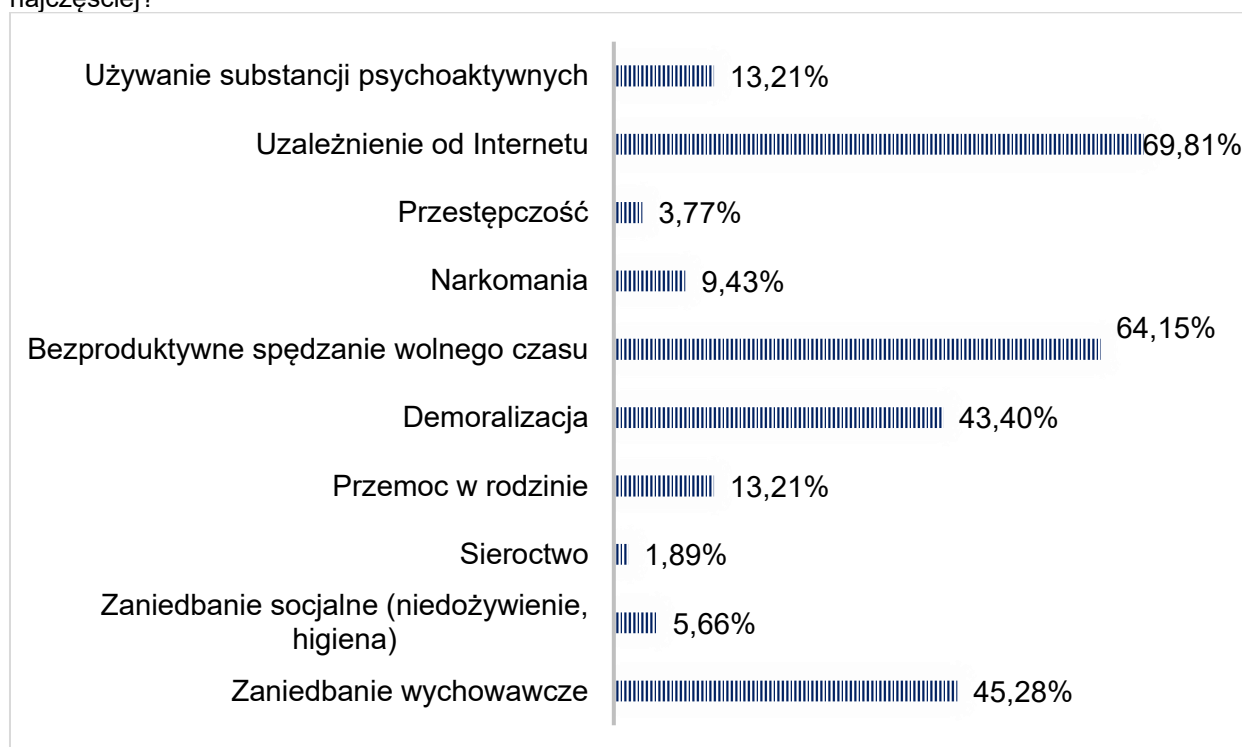
Problemy społeczne – średnia ważona problemu	
Alkoholizm	3,74
Bezrobocie	3,64
Ubóstwo	3,45
Przemoc	3,28
Narkomania	3,28
Wzrost przestępczości	3,23
Nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	3,11
Uzależnienia behawioralne	3,11

Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali alkoholizm, którego ważność została oceniona na poziomie 3,74. Najwyższa pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Na kolejnych pozycjach pod względem ważności znalazł się problem bezrobocia oraz problem ubóstwa. Mieszkańcy mieli również możliwość wpisania innych ważnych problemów. Wśród nich znalazły się: przemoc w rodzinie, niedostateczny poziom umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz złe traktowanie zwierząt szczególnie psów.

Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest uzależnienie od Internetu, a kolejno bezproduktywne spędzanie czasu wolnego. Wielu respondentów zwróciło również uwagę na zaniedbanie wychowawcze, demoralizację przemoc w rodzinie oraz używanie substancji psychoaktywnych.

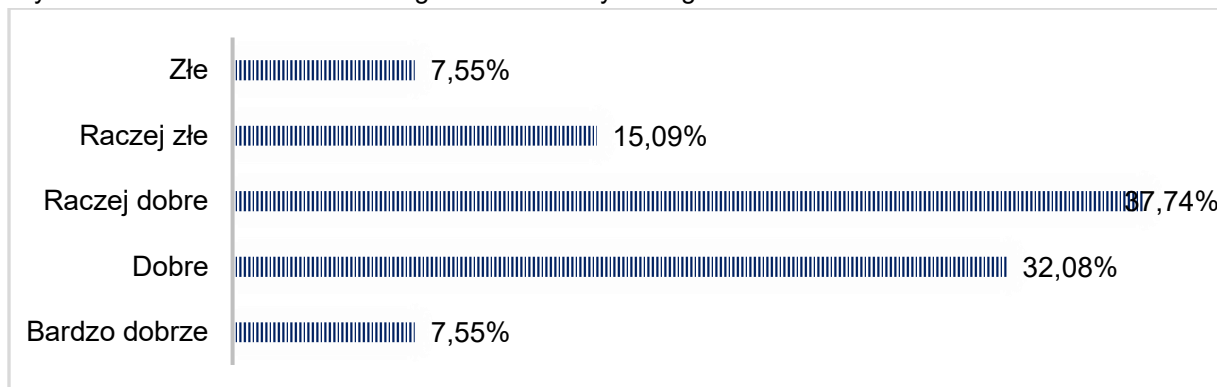
Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100%.

Wykres 9. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?

Ogólne warunki życia w gminie Jastrzębia 37,74% badanych mieszkańców oceniło jako raczej dobre. 32,08% oceniło je jako dobre, a 7,55% jako bardzo dobre. 15,09% mieszkańców oceniło warunki życia w gminie jako raczej złe, a pozostałe 7,55% jako złe.

Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Zgodnie z art. 2. 1. ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z Art. 3. ww. ustawy Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi

Przedmiotem działalności Ośrodka są ustawowe zadania mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone wymienione w ustawie o pomocy społecznej oraz inne zadania z zakresu zabezpieczenia społecznego wskazane do realizacji przez Ośrodek, bądź powierzone do realizacji w drodze porozumienia, uchwał Rady Gminy oraz zarządzeń i uprawnień Wójta Gminy Jastrzębia.

Świadczeniami z pomocy społecznej realizowanymi przez Ośrodek są:

- świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy;
- świadczenia niepieniężne: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, składki na ubezpieczenie zdrowotne, sprawienie pogrzebu, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej.

Od lipca 2012 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Jastrzębi zatrudniony jest asystent rodziny. Asystenta do danej rodziny kieruje kierownik GOPS na wniosek pracownika socjalnego. Z każdą rodziną, która wyraziła zgodę na taką formę wsparcia, po wcześniejszej analizie funkcjonowania gospodarstwa domowego i jego mieszkańców jest opracowywany plan pomocy rodzinie.¹³

Z danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi wynika, iż ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała.

Tabela 14. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	
Rodziny korzystające ze świadczeń MOPS	
Rok 2019	266 rodzin
Rok 2020	258 rodzin
Rok 2021	195 rodzin
Liczba osób w rodzinach	
Rok 2019	459 osób
Rok 2020	403 osoby
Rok 2021	481 osób
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	
Rok 2019	2 rodziny
Rok 2020	5 rodzin
Rok 2021	3 rodziny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia niepieniężne, choć liczba rodzin korzystających z tego typu pomocy na przestrzeni ostatnich trzech lat nieco zmalała. Wiele osób korzysta również ze świadczeń pieniężnych.

¹³ GOPS w Jastrzębi

Istotną formę wsparcia stanowi także praca socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwiązania lub wzmocnienia aktywności samodzielności życiowej. Prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni świadczą pomoc w uzyskaniu różnych świadczeń między innymi: świadczeń emerytalnorentowych, świadczenia uzupełniającego, świadczeń rodzinnych, pisania wniosków itp. Pracownik socjalny działa na rzecz pojedynczego człowieka i całej społeczności lokalnej, wspiera zmiany społeczne, rozwiązuje problemy w stosunkach międzyludzkich oraz wydobywa z ludzi siły, aby mogli osiągnąć dobrobyt. Fundamentem jego pracy są zasady praw człowieka i sprawiedliwości społecznej. Pracę socjalną ciężko przedstawić jest w liczbach, tabelach, trudno jest ją opisać. Zajęcie to jest bardzo czasochłonne. Czasami jedna sprawa wymaga wykonania wielu telefonów, odwiedzenia wielu instytucji, współpracy z różnymi ludźmi i organizacjami. Podsumowując jest to jedno z najtrudniejszych zadań wyznaczonych przez ustawę o pomocy społecznej.

Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych

Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS		
Świadczenia pieniężne	Rok 2019	96 świadczeń
	Rok 2020	130 świadczeń
	Rok 2021	104 świadczenia
Świadczenia niepieniężne	Rok 2019	171 świadczeń
	Rok 2020	131 świadczeń
	Rok 2021	91 świadczeń
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	Rok 2019	80 świadczeń
	Rok 2020	93 świadczenia
	Rok 2021	164 świadczenia

Usługi opiekuńcze	Rok 2019	0
	Rok 2020	3 usługi
	Rok 2021	24 usługi
Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	Rok 2019	8 odpłatności
	Rok 2020	7 odpłatności
	Rok 2021	6 odpłatności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

W roku 2021 najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej była długotrwała choroba, a kolejno bezrobocie i niepełnosprawność.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:

Niepełnosprawność

- Rok 2019: 38 rodzin;
- Rok 2020: 48 rodzin;
- Rok 2021: 40 rodzin.

Bezrobocie

- Rok 2019: 53 rodziny;
- Rok 2020: 52 rodziny;
- Rok 2021: 43 rodziny.

Ubóstwo

- Rok 2019: 30 rodzin;
- Rok 2020: 47 rodzin;
- Rok 2021: 31 rodzin.

Bezradność opieki wychowawczej

- Rok 2019: 7 rodzin;
- Rok 2020: 19 rodzin;
- Rok 2021: 13 rodzin.

Długotrwała choroba

- Rok 2019: 34 rodziny;
- Rok 2020: 55 rodzin;
- Rok 2021: 47 rodzin.

Przemoc w rodzinie

- Rok 2019: 3 rodziny;
- Rok 2020: 7 rodzin;
- Rok 2021: 1 rodzina.

Tabela 16 Liczba wszczętych procedur w związku z procedurą „Niebieskie Karty”

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”		
Wszczęcie procedur	Rok 2019	16
	Rok 2020	27
	Rok 2021	32

W ramach przygotowania dokumentu Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jastrzębi, w którym wzięły udział 4 osoby. Jak wynika z pozyskanych danych, wśród najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą rodziny z terenu gminy pracownicy socjalni najczęściej wymieniali alkoholizm, bezradność opiekuńczo-wychowawczą, niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami, zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych oraz nieporadność życiową. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na bezrobocie oraz przemoc w rodzinie.

Z odpowiedzi pracowników socjalnych wynika również, iż rodziny z dziećmi najczęściej zgłaszają trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemy finansowe, problemy zdrowotne w rodzinie oraz uzależnienia dokładniej nieokreślone (uzależnienie dzieci od komputera, uzależnienie od leków, uzależnienie od substancji psychoaktywnych). Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na nadużywanie alkoholu/alkoholizm, bezrobocie, konflikty ze współmałżonkiem/partnerem oraz potrzeba pomocy psychologicznej dla dzieci.

Bezrobocie

Zgodnie z danymi GUS, w 2021 roku w gminie Jastrzębia zarejestrowane były 303 osoby bezrobotne, w tym: 149 kobiet oraz 154 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2018-2021 ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Jastrzębia zmalała.

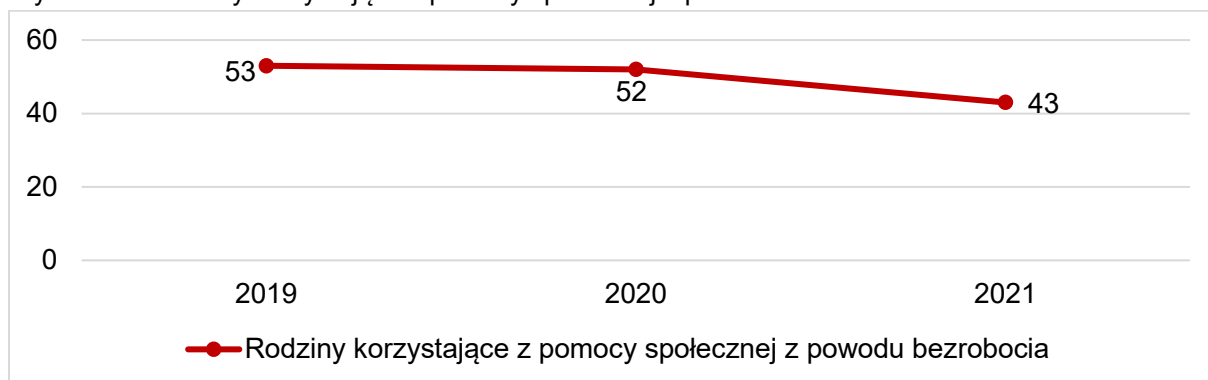
Tabela 17. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Jastrzębia w latach 2018-2021

Stan bezrobocia	
Bezrobotni zarejestrowani ogółem:	
Rok 2018	340 osób
Rok 2019	319 osób
Rok 2020	365 osób
Rok 2021	303 osoby
Kobiety	
Rok 2018	173 kobiety
Rok 2019	151 kobiet
Rok 2020	186 kobiet
Rok 2021	149 kobiet
Mężczyźni	
Rok 2018	167 mężczyzn
Rok 2019	168 mężczyzn
Rok 2020	179 mężczyzn
Rok 2021	154 mężczyzn
Osoby długotrwale bezrobotne	
Rok 2018	185 osób
Rok 2019	164 osoby
Rok 2020	209 osób
Rok 2021	167 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GOPS w Jastrzębi, na przestrzeni lat 2019-2021 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.

Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnienia behawioralne

Alkoholizm

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tyś. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu.¹⁴

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 18. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

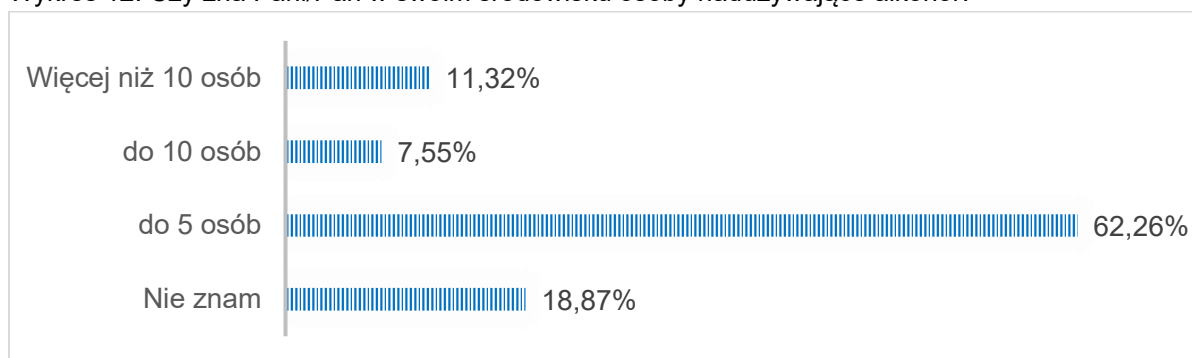
Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe) dla Polski 38,6 mln mieszkańców oraz Gmina Jastrzębia 7 130 mieszkańców	
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Polska ok. 2% populacji
	Gmina Jastrzębia ok. 142 osoby
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Polska ok. 4% populacji
	Gmina Jastrzębia ok. 285 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Polska ok. 4% populacji
	Gmina Jastrzębia ok. 285 osób
Osoby pijące szkodliwie	Polska 5-7% populacji
	Gmina Jastrzębia ok. 356 - 499 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	Polska 2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin
	Gmina Jastrzębia ok. 190 osób dorosłych i dzieci z tych rodzin

Źródło: PARPA

¹⁴ PARPA-picie ryzykowne i szkodliwe

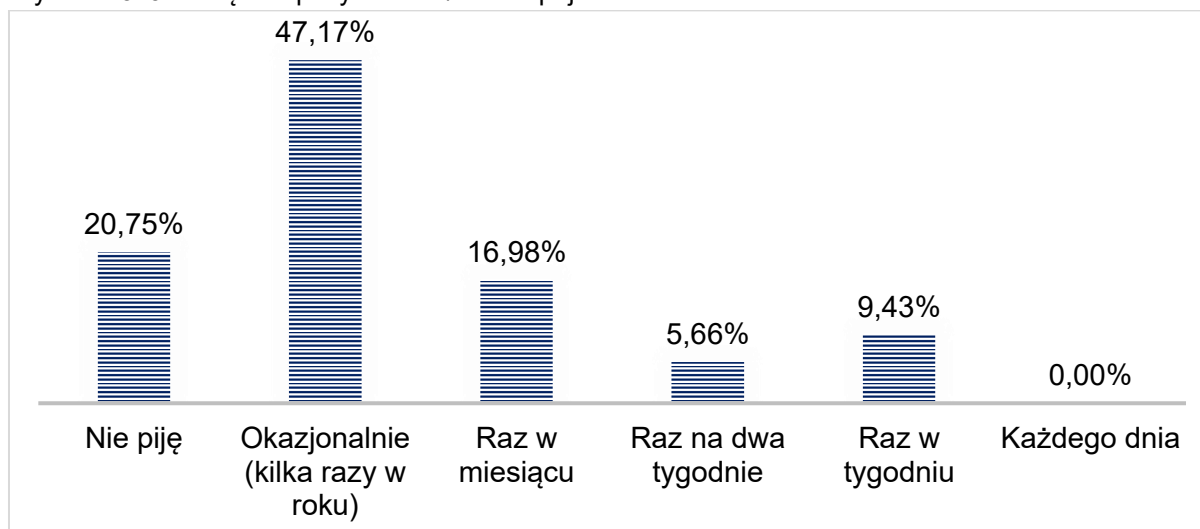
Dane z przeprowadzonej diagnozy społecznej wśród mieszkańców z terenu gminy Jastrzębia wskazują, iż problem alkoholizmu został usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. Idąc dalej, 35,85% badanych stwierdziło, że jest to problem zauważalny, 33,96% uznało, że są to nieliczne przypadki, a 24,53% badanych stwierdziło, iż jest to problem bardzo powszechny. Ponadto, 56,60% badanych mieszkańców uważa, że osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Co więcej, problem odnotowany został także w odpowiedziach respondentów potwierdzających znajomość w swoim otoczeniu osób nadużywających alkoholu, łącznie 81,13% z nich przyznało, że zna takie osoby.

Wykres 12. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Jak wskazują wyniki pozyskane w trakcie badania, 47,17% respondentów spożywa alkohol okazjonalnie. 20,75% respondentów zadeklarowało abstynencję, a 16,98% raz w miesiącu. Następnie 9,43% badanych mieszkańców przyznało się do spożywania napojów alkoholowych raz w tygodniu, a 5,66% raz na dwa tygodnie.

Wykres 13. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?

Idąc dalej, łącznie 41,51% ankietowanych potwierdziło, że spotkało się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców. Nieco niepokojącym jest, iż 18,87% badanych było kilka razy świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na nasilenie zjawiska spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. Łącznie 30,19% badanych przyznało, że spotkało się z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

50,94% respondentów zna instytucje działające na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym, a wśród nich wskazują Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Policję. Pozostałe 49,06% badanych przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

Działalność Pełnomocnika Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Kluczową rolę w rozwiązywaniu problemów alkoholowych na szczeblu gminnym odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jastrzębi. Pełnomocnik Programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych inicjuje i monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych.

Celem działań jest ograniczenie dostępności alkoholu, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększenie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych.

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazują, iż na przestrzeni lat 2019-2021 liczba wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego oraz liczba zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych utrzymuje się na podobnym poziomie.

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Posiedzenia GKRPA (ogółem):

- Rok 2019: 12 posiedzeń;
- Rok 2020: 12 posiedzeń ;
- Rok 2021: 12 posiedzeń.

Przeprowadzone rozmowy motywujące:

- Rok 2019: 168 rozmów;
- Rok 2020: 252 rozmowy;
- Rok 2021: 228 rozmów.

Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych:

- Rok 2019: 6 kontroli;
- Rok 2020: 5 kontroli;
- Rok 2021: 4 kontrole.

Wnioski o leczenie odwykowe:

- Rok 2019: 14 wniosków;
- Rok 2020: 21 wniosków;
- Rok 2021: 19 wniosków.

Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych:

- Rok 2019: 2 zlecenia;
- Rok 2020: 5 zleceń;
- Rok 2021: 4 zlecenia.

Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego:

- Rok 2019: 2 wnioski;
- Rok 2020: 5 wniosków;
- Rok 2021: 4 wnioski.

Postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych:

- Rok 2019: 1 postanowienie;
- Rok 2020: 2 postanowienia;
- Rok 2021: 7 postanowień.

Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji:

- Rok 2019: 1 szkolenie;
- Rok 2020: 1 szkolenie;
- Rok 2021: 1 szkolenie.

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Jastrzębi

Z poniższych danych wynika, iż na przestrzeni lat 2019-2021 wzrosła liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w Jastrzębi.

Tabela 19. Działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w Jastrzębi

Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu (ogółem)	
Rok 2019	36 rodzin
Rok 2020	40 rodzin
Rok 2021	54 rodziny
Rodziny z problemem alkoholowym	
Rok 2019	15 rodzin
Rok 2020	16 rodzin
Rok 2021	18 rodzin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Jastrzębi

Narkomania

„Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty – amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej wszechobecne. Obowiązujące w Rzeczypospolitej normy prawne nakładają wiele sankcji karnych na osoby powiązane ze środowiskiem narkomanii: na dealerów narkotyków, osoby, które je przetwarzają, wytwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży lub są ich posiadaczami. Normy te są często interpretowane jako jedne z najbardziej restrykcyjnych w porównaniu z innymi państwami Europy. Zjawisko narkomanii to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, a także chorób XXI wieku. Osób zarażonych wciąż przybywa i są to w głównej mierze osoby młode.”¹⁵

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy Jastrzębia natomiast są to nieliczne przypadki. Zdecydowana większość respondentów tj. 75,47% biorących udział w badaniu nie zna osób zażywających narkotyki, jak również miejsc, w których można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych (90,57%). Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się łącznie 7,55% respondentów, przy czym 1,89% badanych zadeklarowało, że był to jednorazowy kontakt, a 5,66% przyznało się do kilkukrotnego zażywania substancji psychoaktywnych.

¹⁵ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska

Uzależnienia behawioralne

Konsumpcyjne podejście do życia, rosnące tempo życia, przewlekły stres – to wszystko powoduje, że może rozwinąć się uzależnienie od Internetu, jedzenia, zakupów itp. Uzależnienia behawioralne stają się problemem coraz powszechniejszym. Eksperci zwracają uwagę na fakt, że coraz więcej uzależnień nie jest związanych ze stosowaniem substancji psychoaktywnych, lecz są to uzależnienia behawioralne, czyli dotyczące codziennych czynności życiowych, nad którymi osoba uzależniona straciła kontrolę. Problem ten zaczyna dotyczyć coraz większej liczby ludzi, bez względu na wiek czy płeć.

Zapytano zatem mieszkańców czy dostrzegają w swoim zachowaniu problemy związane z uzależnieniami behawioralnymi. Z odpowiedzi wynika, iż 37,74% respondentów ma problem z nadmiernym korzystaniem z Internetu, 35,85% nadmiernym korzystaniem z telefonu komórkowego. Kolejno 26,42% badanych mieszkańców przyznało, że ma problem z uzależnieniem od pracy. Pozostałe dane przedstawia poniższa tabela.

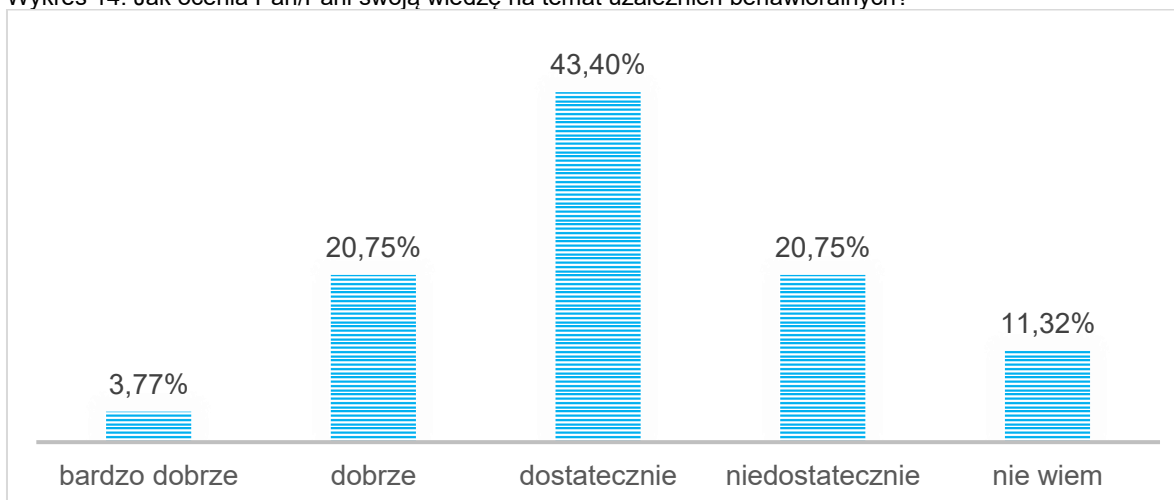
Tabela 20. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:

Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:		
uzależnieniem od pracy (pracoholizm)	Tak	26,42%
	Nie	64,15%
	Nie wiem	9,43%
nadmiernym korzystaniem z telefonu komórkowego (fonoholizm)	Tak	35,85%
	Nie	56,60%
	Nie wiem	7,55%
nadmiernym korzystaniem z Internetu	Tak	37,74%
	Nie	50,94%
	Nie wiem	11,32%
nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych	Tak	7,55%
	Nie	83,02%
	Nie wiem	9,43%
hazardem	Tak	1,89%
	Nie	88,68%
	Nie wiem	9,43%
nałogowym kupowaniem rzeczy (zakupoholizm)	Tak	9,43%
	Nie	77,36%
	Nie wiem	13,21%

nadmiernym objadaniem się (jedzeniowy holizm)	Tak	5,66%
	Nie	79,25%
	Nie wiem	15,09%
obsesyjnym przestrzeganiem jedzenia zdrowej żywności (ortoreksja)	Tak	5,66%
	Nie	86,79%
	Nie wiem	7,55%
Inne	Tak	0,00%
	Nie	66,04%
	Nie wiem	33,96%

Następnie mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę swojego poziomu wiedzy na temat uzależnień behawioralnych. Najwięcej badanych oceniła ją dostatecznie i taką odpowiedź udzieliło 43,40% ankietowanych. Kolejno 20,75% ankietowanych dobrze oceniło swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych i taka sama liczba osób oceniła swoją wiedzę niedostatecznie. 3,77% badanych mieszkańców swoją wiedzę oceniło bardzo dobrze, a pozostałe 11,32% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi w tym temacie.

Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych?

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Gminę Jastrzębia charakteryzuje nieco wyższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Należy również zwrócić uwagę, iż przyrost naturalny w 2021 roku był ujemny i z każdym rokiem wzrasta liczba osób powyżej 60 roku życia. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. W związku z migracją ludzi młodych wzrasta ilość osób starszych, samotnie mieszkających, które często wymagają opieki. Na terenie gminy zauważalny jest problem zapewnienia opieki, który z biegiem lat może narastać. W związku z tym konieczne jest dostosowanie infrastruktury usług społecznych do potrzeb zwiększającej się społeczności osób starszych w celu umożliwienia pozostawania jak najdłużej samodzielnymi w swoim miejscu zamieszkania i aktywnymi w życiu społecznym.

Tabela 21. Podział mieszkańców ze względu na wiek

Liczba mieszkańców	
Ogółem:	
Rok 2018	7 000 osób
Rok 2019	6 996 osób
Rok 2020	7 155 osób
Rok 2021	7 130 osób
Osoby w wieku 0-17 lat:	
Rok 2018	1 515 osób
Rok 2019	1 495 osób
Rok 2020	1 615 osób
Rok 2021	1 629 osób
Osoby w wieku 18-59 lat:	
Rok 2018	4 106 osób
Rok 2019	4 070 osób
Rok 2020	4 039 osób
Rok 2021	4 025 osób
Osoby w wieku 60 lat i więcej:	
Rok 2018	1 379 osób
Rok 2019	1 431 osób
Rok 2020	1 501 osób
Rok 2021	1 476 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba to przesłanki do udzielania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej, uprawniające między innymi do zasiłku okresowego, usług opiekuńczych, zasiłku pielęgnacyjnego czy świadczenia pielęgnacyjnego.

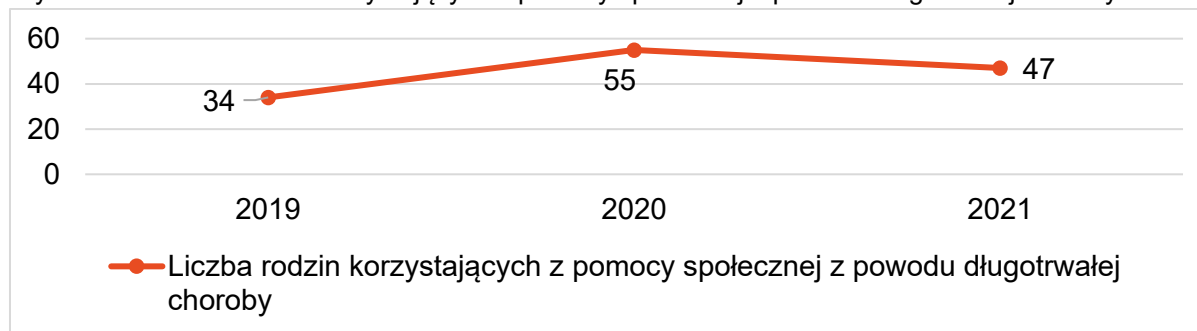
Zgodnie z danymi GOPS w Jastrzębi, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności oraz liczba odbiorców pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby zmalała na przestrzeni lat 2020-2021.

Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie GOPS w Jastrzębi

Od 2019 roku na terenie Gminy Jastrzębia funkcjonuje Klub Senior+ w Mąkosach Starych, który przeznaczony jest dla osób w wieku 60+, nieaktywnych zawodowo, zamieszkałych na terenie gminy Jastrzębia. W 2021 roku pozyskano dotację na funkcjonowanie Klubu Senior+ w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, Moduł II, Edycja 2021, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Celem Klubu „Senior+” w Mąkosach Starych jest wsparcie ludzi starszych poprzez stworzenie tym osobom warunków do aktywnego, produktywnego i miłego spędzania wolnego czasu oraz troska i pomoc w rozwoju zainteresowań, zdolności manualnych i artystycznych. Seniorzy mogą uczestniczyć

w szeregu zajęć edukacyjnych, kulturalno-oświatowych, z aktywności ruchowej, aktywizujących społecznie, a przede wszystkim w spotkaniach integracyjnych.

Z myślą o seniorach powstał projekt pn. „Uniwersytet Trzeciego Wieku w Gminie Jastrzębia”, wdrażany od października 2019 roku przez Radomską Szkołę Wyższą w partnerstwie z Gminą Jastrzębia. Do udziału w zajęciach zgłosiło się 60 osób w wieku 55+. Seniorzy uczestniczyli w wykładach i konserwatoriach z dziedziny zdrowia, aktywizacji zawodowej, kultury i społeczeństwa oraz edukacji. W ofercie uniwersytetu były szkolenia komputerowe, kursy pierwszej pomocy, pracownia rękodzieła, zajęcia nordic walking, a także spotkania integracyjne i wycieczki.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Jastrzębia niesie pomoc w formie usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych. Projekt pn. „Bezpiecznie – zdrowo – serdecznie- usługi opiekuńcze i teleopieka dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu” rozpoczął się w maju 2021 roku.

Bezpośrednie korzyści dla Uczestników projektu to:

- 8257 godzin zrealizowanych usług opiekuńczych w rozliczeniu do końca lutego 2022r.,
- 87 godzin porad psychologicznych dla bezpośrednich opiekunów osób wymagających stałej opieki,
- rzeczywista liczba odbiorców usług to 31.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi realizuje program pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2022. Głównym celem Programu jest wprowadzenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej dla:

- dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz
- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności: stopniu znacznym lub stopniu umiarkowanym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi realizuje również Program pn. „Opieka wychowawcza” – edycja 2022. Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

1. dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności,
2. osobami posiadającymi: orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573) albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (zgodnie z art. 5 i art. 62 ww. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) poprzez możliwość uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wychowawczej.

Instytucje wspomagające osoby niepełnosprawne na terenie gminy Jastrzębia:

Usługi świadczone przez Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu dla osób niepełnosprawnych:

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- bezrobotny - to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego,
- poszukujący pracy - to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Ponadto, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

- szkoleń;
- stażu;
- prac interwencyjnych;
- przygotowania zawodowego dorosłych;

- badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy
- o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- zwrotu kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1, 2 i 4 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy ;
- finansowania kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy ;
- studiów podyplomowych;
- szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową;
- bonu na zasiedlenie;
- bonu szkoleniowego;
- bonu stażowego.

Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukującej pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON. Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, jak też do ich pracodawców.¹⁶

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu

Głównym zadaniem PCPR w Radomiu jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności. W tym celu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu realizuje szereg zadań i programów finansowanych ze środków PFRON, do których należą m.in. (dofinansowanie: przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego, turnusów rehabilitacyjnych oraz sportu, kultury i rekreacji, likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej) oraz programy tj. (Aktywny Samorząd, Program Wyrównywania

¹⁶ PUP w Radomiu

Różnic Między Regionami III, Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, Samodzielność – Aktywność – Mobilność).¹⁷

Ze świadczeń pomocy społecznej coraz częściej korzystają osoby w wieku senioralnym, wymagające opieki z powodu choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Wzrastają zatem wydatki na domy pomocy społecznej oraz usługi opiekuńcze.

Pracownicy socjalni uczestniczący w badaniu ankietowym wymienili kilka problemów odnoszących się do osób niepełnosprawnych, które dostrzegają w trakcie swojej pracy. Wskazano na niedostosowaną infrastrukturę i bariery architektoniczne, brak ośrodków wsparcia - pobyt dzienny, wykluczenie komunikacyjne oraz niska aktywność społeczna osób niepełnosprawnych, przedmiotowe traktowanie potrzeb osób niepełnosprawnych. Idąc dalej, łącznie 75,00% respondentów stwierdziło, że oferta gminy skierowana do osób niepełnosprawnych, w zakresie opieki, pomocy, wsparcia czy usług opiekuńczych nie jest wystarczająca. Natomiast 25,00% ankietowanych było przeciwnego zdania.

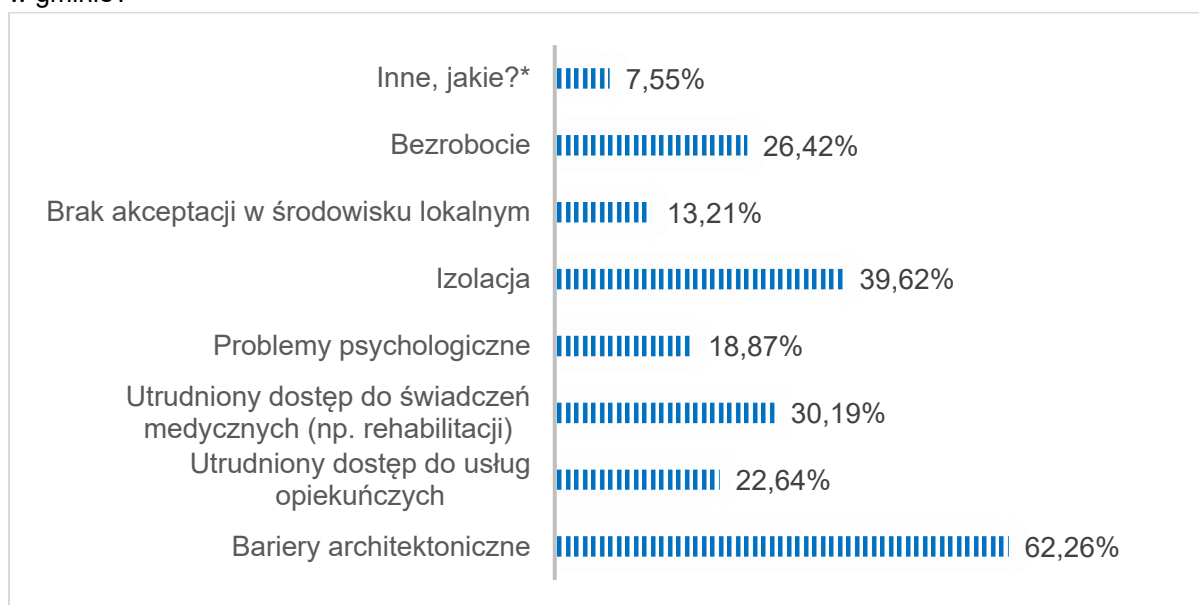
Z kolei wśród problemów dotyczących osób starszych pracownicy socjalni wymieniali najczęściej niewystarczającą lub jednoimienną ofertę usług w zakresie spędzania wolnego czasu i zaangażowania społecznego, potrzebę pomocy opiekuńczej środowiskowej, słabą komunikację, tj. brak autobusów. Idąc dalej, łącznie 75,00% respondentów przyznało, że oferta gminy w zakresie pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest niewystarczająca. Z kolei, 25,00% wyraziło zdanie przeciwne.

Według pracowników GOPS najbardziej podczas pandemii COVID-19 ucierpiały dzieci i młodzież, osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne i to do nich w pierwszej kolejności należy kierować wsparcie.

¹⁷ PCPR w Radomiu

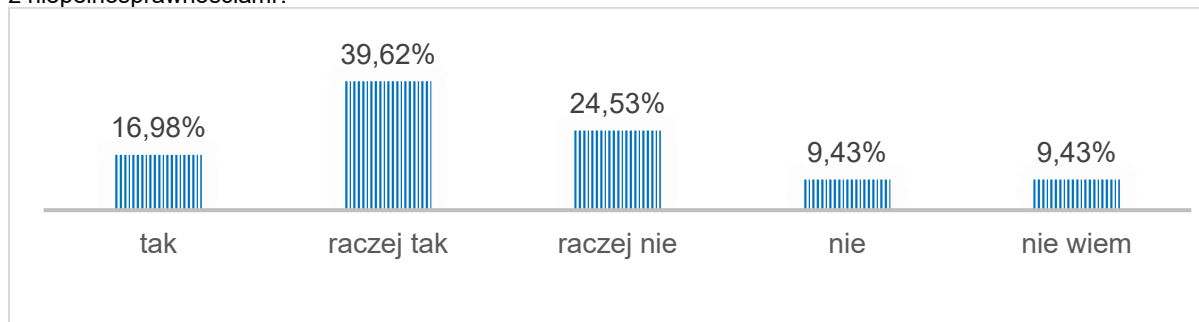
W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Jastrzębia wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami. I tak, 62,26% badanych wskazało na bariery architektoniczne, a 39,62% na izolację. Zwrócono również uwagę na utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. rehabilitacji), bezrobocie, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, problemy psychologiczne oraz brak akceptacji w środowisku lokalnym.

Wykres 17. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?

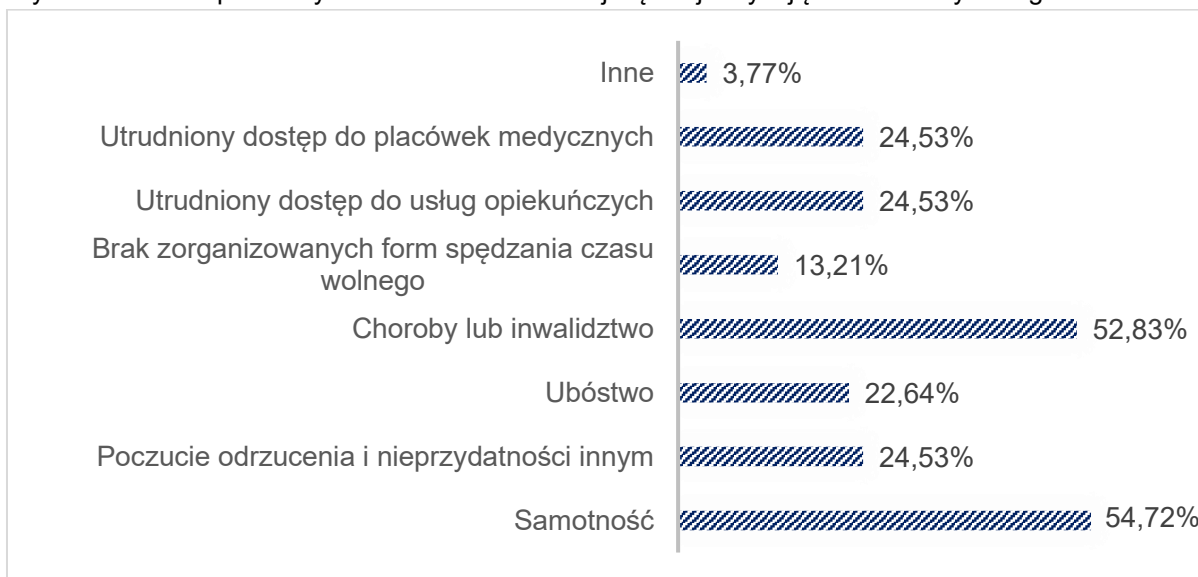
Ponadto 39,62% badanych mieszkańców przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Jastrzębia raczej uwzględniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami, a 24,53% przyznało, iż raczej nie uwzględniają potrzeb osób niepełnosprawnych. Z kolei, 16,98% przyznało, że takie potrzeby są zdecydowanie uwzględniane, a 9,43% stwierdziło, iż zdecydowanie nie są uwzględniane. Pozostałe 9,43% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 18. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

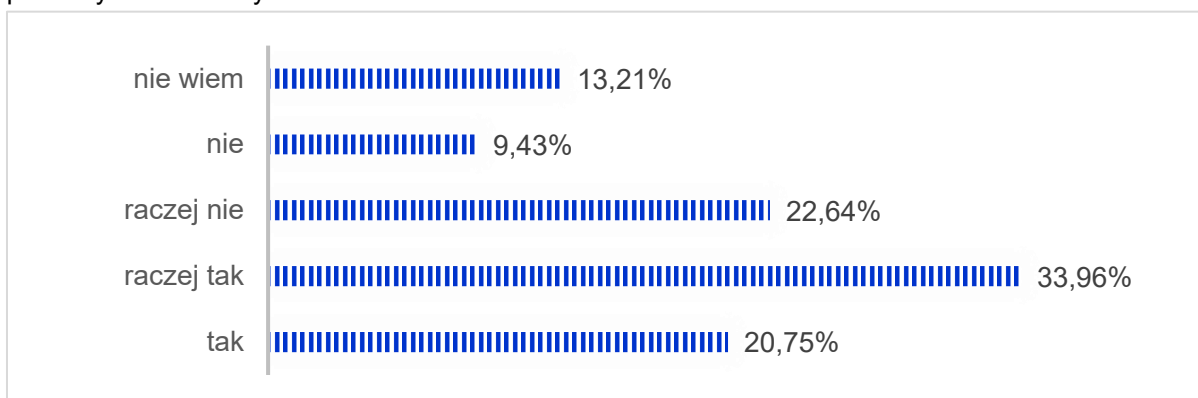
W trakcie ankietyzacji poruszono także problematykę dotyczącą osób starszych. Wśród kluczowych problemów dotyczących seniorów respondenci wskazywali najczęściej samotność oraz choroby i inwalidztwo. Zwrócono również uwagę na poczucie odrzucenia i nieprzydatności, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych oraz placówek medycznych, ubóstwo oraz brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego.

Wykres 19. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?

Ponadto, łącznie 54,71% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Jastrzębia uwzględniają potrzeby osób starszych. Z kolei, łącznie 32,07% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie. Pozostałe 13,21% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tym zakresie. Respondenci zwrócili uwagę, aby pomóc osobą starszych na terenie Gminy Jastrzębia powinno być więcej opiekunek środowiskowych.

Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Ubóstwo

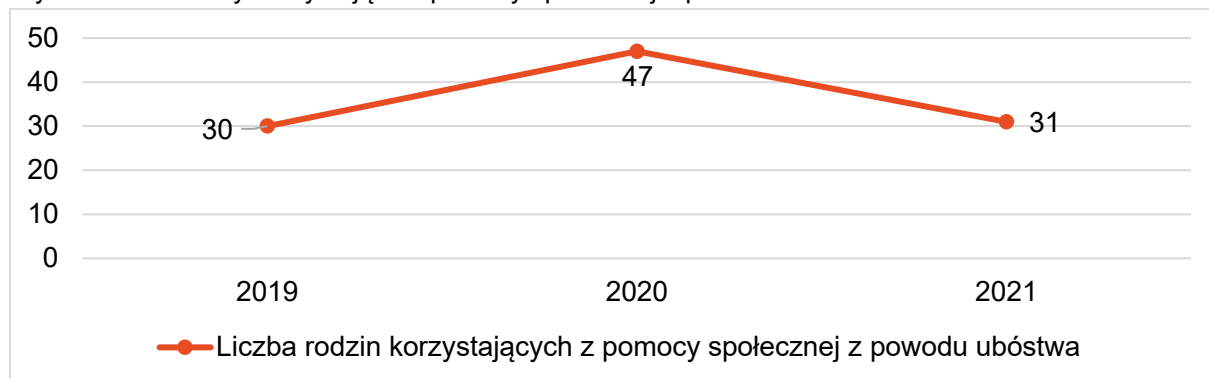
Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązany z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Zgodnie z danymi GOPS w Jastrzębi, na przestrzeni lat 2020-2021 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zmalała.

Wykres 21. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

W 2021 r. GOPS w Jastrzębi we współpracy z Bankiem Żywności w Radomiu kontynuował realizację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, Podprogram 2020, w ramach którego osobom i rodzinom spełniającym kryterium dochodowe przekazano nieodpłatnie artykuły żywnościowe. Pomoc żywnościowa jest przekazywana osobom najbardziej potrzebującym za pośrednictwem Organizacji Partnerskich Lokalnych jako zestaw artykułów spożywczych w formie paczek żywnościowych lub posiłków.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

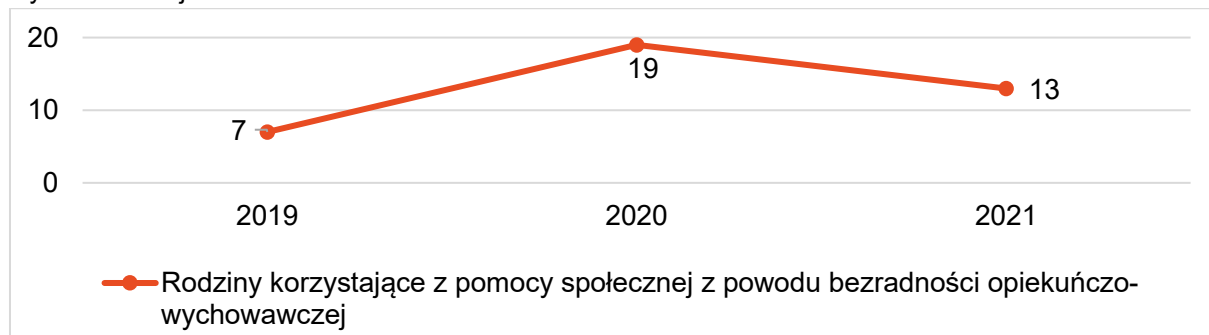
W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać rozwój biopsychiczny i społeczny jego członków rodziny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka.¹⁸

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy Ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

¹⁸ Miśkowicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013

Analizując szczegółowe dane GOPS w Jastrzębi z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej zmalała w 2021 w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

Odpowiedzi pozyskane w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród pracowników socjalnych wskazują, iż przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest najczęściej niski poziom umiejętności wychowawczych, a kolejno uzależnienia, niepełna rodzina, niskie dochody oraz uzależnienie od pomocy.

Przemoc w rodzinie

Pojęcie przemocy w rodzinie jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie przemoc w rodzinie należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [*], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.¹⁹

Ponadto, przemoc w rodzinie występuje w różnych formach i przybiera różną postać. Najczęściej, kiedy mówimy o przemocy w rodzinie wyróżniamy jej dwa rodzaje jak:

- przemoc czynną - kiedy to gniew, złość agresora skierowana jest wprost na ofiarę i podejmuje on przy tym działania krzywdzące fizycznie, psychicznie czy seksualnie,
- przemoc bierną - gdzie dochodzi do różnego rodzaju zaniedbań (psychicznych, ekonomicznych, fizycznych czy seksualnych).

Do najczęstszych form przemocy w rodzinie zalicza się:

- przemoc fizyczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia lub pozbawianie życia ofiary,
- przemoc seksualną, czyli każde zachowanie mające na celu zmuszenie ofiary do podjęcia współżycia lub niechcianych zachowań seksualnych bądź zdeprecjonowanie jej seksualności,
- przemoc psychiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zmniejszenie poczucia własnej wartości, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawianie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem,

¹⁹ Niebieska linia-pojęcie przemocy

- przemoc ekonomiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.²⁰

Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi realizując zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach stale współpracuje z Policją, Sądem, kuratorem sądowym, pedagogami wszystkich placówek szkolnych, innymi instytucjami oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Współpraca dotyczy poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienia podejmowanych działań, a także bieżącego monitorowania problemu w środowiskach przez pracowników socjalnych.

Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Jastrzębia

Na terenie gminy Jastrzębia działania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie koordynuje Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie powołany przez Wójta Gminy Jastrzębia Zarządzeniem nr 8.2016 z dnia 03.02.2016 r.

Do zadań zespołu należy m.in.:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób przemoc w rodzinie.

²⁰ Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005

Analizując dane przekazane przez GOPS w Jastrzębi można zauważyć, iż liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego na przestrzeni trzech ostatnich lat wzrosła.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2019-2021

Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego:

- Rok 2019: 5 posiedzeń;
- Rok 2020: 4 posiedzenia;
- Rok 2021: 4 posiedzenia.

Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego:

- Rok 2019: 16 rodzin;
- Rok 2020: 27 rodzin;
- Rok 2021: 32 rodziny.

Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ogółem:

- Rok 2019: 32 osoby;
- Rok 2020: 54 osoby;
- Rok 2021: 64 osoby.

Liczba utworzonych Grup Roboczych:

- Rok 2019: 10 Grup Roboczych;
- Rok 2020: 19 Grup Roboczych;
- Rok 2021: 14 Grup Roboczych.

Liczba posiedzeń Grup Roboczych:

- Rok 2019: 73 posiedzenia;
- Rok 2020: 40 posiedzeń;
- Rok 2021: 130 posiedzeń.

Liczba rodzin objętych pomocą Grup Roboczych:

- Rok 2019: 16 rodzin;
- Rok 2020: 27 rodzin;
- Rok 2021: 32 rodziny.

Liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych ogółem:

- Rok 2019: 20 osób;
- Rok 2020: 54 osoby;
- Rok 2021: 64 osoby.

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” była najwyższą w 2021 roku. Ponadto w 2021 roku liczba zakończonych procedur była najniższa na przełomie ostatnich trzech lat.

Procedura „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021:**Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę:**

- Rok 2019: 2 „Niebieskie Karty-A”;
- Rok 2020: 0,
- Rok 2021: 0.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze:

- Rok 2019: 3 „Niebieskie Karty-C”;
- Rok 2020: 6 „Niebieskich Kart-C”;
- Rok 2021: 4 „Niebieskie Karty-C”.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze:

- Rok 2019: 2 „Niebieskie Karty-D”;
- Rok 2020: 1 „Niebieska Karta-D”;
- Rok 2021: 9 „Niebieskich Kart-D”.

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”:

- Rok 2019: 16 rodzin;
- Rok 2020: 27 rodzin;
- Rok 2021: 32 rodziny.

Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku:

- Rok 2019: 10 rodzin;
- Rok 2020: 19 rodzin;
- Rok 2021: 14 rodzin.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ogółem:

- Rok 2019: 8 zakończonych procedur;
- Rok 2020: 9 zakończonych procedur;
- Rok 2021: 23 zakończone procedury.

W 2021 roku ogólna liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie zmalała w stosunku do roku poprzedniego. Jak wynika z poniższych danych ofiarami przemocy są najczęściej kobiety. Osoby dotknięte problemem przemocy najczęściej korzystają z pomocy w formie poradnictwa socjalnego oraz psychologicznego.

Liczba ofiar dotkniętych przemocą w rodzinie (ogółem):

- Rok 2019: 16 osób;
- Rok 2020: 27 osób;
- Rok 2021: 18 osób.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (kobiety):

- Rok 2019: 16 kobiet;
- Rok 2020: 26 kobiet;
- Rok 2021: 13 kobiet.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie (mężczyźni):

- Rok 2019: 0;
- Rok 2020: 1 mężczyzna;
- Rok 2021: 5 mężczyzn.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego:

- Rok 2019: 35 osób;
- Rok 2020: 48 osób;
- Rok 2021: 48 osób.

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa socjalnego:

- Rok 2019: 40 osób;
- Rok 2020: 52 osoby;
- Rok 2021: 60 osób.

Tabela 22. Liczba szkoleń dla pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Liczba szkoleń	
Rok 2019	1 szkolenie
Rok 2020	1 szkolenie
Rok 2021	1 szkolenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

W 2021 roku znacznie zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy.

Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Jastrzębi

Jak wynika z diagnozy zagrożeń społecznych, ogółem 41,51% ankietowanych mieszkańców gminy Jastrzębia zna rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 37,74% osobiście doświadczyło przemocy w rodzinie, gdzie sprawcą był najczęściej ojciec lub współmałżonek. 56,60% badanych mieszkańców potrafi wskazać instytucje działające na terenie gminy, które pomagają osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Był to najczęściej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja oraz Zespół Interdyscyplinarny.

Idąc dalej, 75,47% badanych mieszkańców przyznało, iż rodzic nie ma prawa stosować kar cielesnych wobec swoich dzieci. Z kolei, 1,89% (jedna osoba) przyznała, że rodzice mogą karać swoje dzieci, jeśli inne metody zawodzą. Pozostałe 22,64% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tej kwestii.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej gminy Jastrzębia oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należy wykorzystać sprzyjąc będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowiąc będą barierę jej rozwój;
- szans (z ang. opportunities) -uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej w gminie Jastrzębia;
- zagrożeń (z ang. threats) -uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej w gminie Jastrzębia oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele.

W analizie SWOT dla gminy Jastrzębia uwzględniono takie obszary jak:

1. ochrona zdrowia;
2. pomoc społeczna;
3. rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii;
4. rynek pracy;
5. edukacja,
6. problemy osób starszych i niepełnosprawność.

OCHRONA ZDROWIA

Mocne strony

- Relatywnie bardzo dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego Bartodzieje (filia Jastrzębia), Poradnia Medycyny Rodzinnej w Pionkach (Oddział w Jastrzębi), MUC MED – przychodnia specjalistyczna w Jastrzębi.
- Wystarczająco oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej.
- Realizowanie programów profilaktycznych na terenie gminy.

Słabe strony

- Działalność jednej apteki na terenie gminy, brak apteki czynnej całodobowo.
- Brak opieki całodobowej na terenie gminy Jastrzębia.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów.
- Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.

Szanse

- Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej.
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców.
- Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej.
- Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.

Zagrożenia

- Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę.
- Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców.
- Utrzymująca się sytuacja epidemiologiczna.
- Zapaść służby zdrowia.

POMOC SPOŁECZNA

Mocne strony

- Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę GOPS.
- Wysokie kwalifikacje i doświadczenie pracowników GOPS.
- Zaangażowanie pracowników GOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej.
- Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (m.in. praca socjalna, świadczenia pieniężne).
- Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w Jastrzębi.
- Praca asystenta rodziny.
- Karta Dużej Rodziny.
- Program Operacyjny Pomocy Żywnościowej 2014-2020.
- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Słabe strony

- Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji a za mało czasu na pracę socjalną.
- Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową.
- Bierność klientów pomocy społecznej.
- Nowe zadania ustawowe nakładane na GOPS.

Szanse

- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin.
- Efektywna praca socjalna.
- Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania.
- Malejąca ogólna liczba rodzin i osób korzystających z pomocy GOPS.

Zagrożenia

- Rosnąca liczba rodzin.
- Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.
- Zubożenie społeczeństwa.
- Niewystarczające finansowanie pomocy społecznej.
- Problem przemocy w rodzinie.
- Problem alkoholizmu i uzależnień.
- Niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

Mocne strony

- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.
- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień.
- Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez organizację m.in. różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci, tj. obozów, półkolonii, zimowisk, zajęć na basenie.
- Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- Wysoki odsetek osób znających osobiście osoby nadużywające alkoholu w środowisku lokalnym (dane pozyskane w trakcie badania ankietowego wskazują, że 81,13% ankietowanych mieszkańców zna osoby nadużywające alkoholu).
- Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców (41,51% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie przypadków spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży (18,87% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).

- Występowanie zjawiska sprzedaży alkoholu nieletnim (30,19% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Brak znajomości instytucji udzielających pomocy osobom uzależnionym.
- Wysoki odsetek osób znających osobiście osoby zażywające narkotyki w środowisku lokalnym (24,53% badanych mieszkańców zna osoby zażywające narkotyki).
- Zażywanie substancji psychoaktywnych typu narkotyki (7,55% badanych mieszkańców przyznało się do zażywania narkotyków).
- Współwystępowanie problemu alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie.

Szanse

- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Wzmocniony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów.
- Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych.
- Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach.
- Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych na terenie gminy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zagrożenia

- Brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień.
- Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych.
- Nasilenie skali zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych.

RYNEK PRACY

Mocne strony

- Prężnie rozwijająca się strefa inwestycyjna.
- Potencjał demograficzny- znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym.
- Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych.
- Warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, a tym samym tworzeniu nowych miejsc pracy.
- Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej.
- Działalność żłobka świadczącego opiekę dla dzieci do lat 3, co korzystnie wpływa na aktywizację zawodową kobiet.
- Spadek bezrobocia na lokalnym rynku.
- Zwiększająca się liczba osób pracujących.

Słabe strony

- Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych.
- Zjawisko dziedziczenia bezrobocia.
- Słaba oferta pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia.

Szanse

- Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.
- Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie gminy.

Zagrożenia

- Wzrost liczby osób bezrobotnych (m.in. z powodu pogorszenia sytuacji gospodarczej w wyniku pandemii COVID-19).
- Wysokie koszty pracodawców.
- Zjawisko nielegalnego zatrudnienia.

EDUKACJA

Mocne strony

- Zwarta i równomiernie rozmieszczona sieć przedszkoli oraz szkół podstawowych.
- Wystarczająco oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna na terenie gminy.
- Wystarczająca ilość miejsc w świetlicach szkolnych.
- Wystarczająco oceniana oferta opieki nad dziećmi do lat 3.

Słabe strony

- Niewystarczająco oceniane przez mieszkańców działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
- Brak wystarczającej oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (w szczególności zajęć bezpłatnych).
- Brak szkół ponadpodstawowych na terenie gminy.

Szanse

- Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne).
- Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.

Zagrożenia

- Spadek poziomu nauczania (m.in. spowodowany koniecznością wprowadzenia nauki zdalnej w związku z sytuacją epidemiologiczną).
- Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Zaangażowanie pracowników GOPS w pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
- Dostępność świadczeń w ramach pomocy społecznej związanych z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą (m.in. zasiłek okresowy, usługi opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne).
- Funkcjonowanie Klubu Senior+.
- „Uniwersytet Trzeciego Wieku w Gminie Jastrzębia”.
- Projekt pn. „Bezpiecznie – zdrowo – serdecznie- usługi opiekuńcze i teleopieka dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu”.
- Program pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2022.
- „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2022.
- Dobrze oceniane przez mieszkańców działania gminy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- Istniejące bariery architektoniczne.
- Wykluczenie społeczne, samotność.
- Niska aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych.
- Ograniczona oferta w zakresie organizacji form czasu wolnego.

Szanse

- Likwidowanie barier architektonicznych.
- Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych.
- Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.
- Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby niepełnosprawne w życie społeczne.

- Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych.

Zagrożenia

- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością.
- Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych.
- Izolacja i brak akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

W trakcie badania ankietowego mieszkańcy gminy Jastrzębia wskazali obszary, w ramach których podejmowane działania lub oferowane przez gminę wsparcie są ich zdaniem najbardziej niezadowolające. Respondenci mieli możliwość wskazania kilku obszarów stąd suma odpowiedzi jest wyższa niż 100,00%.

Najwyższy odsetek badanych wyraził niezadowolenie z działań gminy w zakresie zapewnienia odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (wskazane przez 35,85% badanych) oraz ograniczania bezrobocia (wskazane przez 30,19% badanych). Stosunkowo nisko zostały również ocenione działania ukierunkowane na przeciwdziałanie alkoholizmowi i wsparcie osób starszych (wskazane przez 28,30% badanych), przeciwdziałanie narkomanii (wskazane przez 24,53% badanych) oraz ochronę zdrowia (wskazane przez 22,64% badanych). Kolejno badani wskazali pomoc osobom niepełnosprawnym (20,75%), wspieranie rodzin wielodzietnych (16,98%), zapewnienie opieki w żłobkach (15,09%), przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie (13,21%), zapewnienie opieki przedszkolnej i zapobieganie bezdomności (po 11,32%) oraz ochrona macierzyństwa (5,66%).

Tabela 23. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

Wartość procentowa niezadowolającego obszaru działania	
35,85%	Zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży
30,19%	Ograniczanie bezrobocia
28,30%	Przeciwdziałanie alkoholizmowi
28,30%	Wsparcie osób starszych
24,53%	Przeciwdziałanie narkomanii
22,64%	Ochrona zdrowia
20,75%	Pomoc osobom niepełnosprawnym
16,98%	Wspieranie rodzin wielodzietnych
15,09%	Zapewnienie opieki w żłobkach
13,21%	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie
11,32%	Zapewnienie opieki przedszkolnej
11,32%	Zapobieganie bezdomności
5,66%	Ochrona macierzyństwa
3,77%	Przeciwdziałanie ubóstwu

Wizja przyszłości gminy Jastrzębia:

Gmina Jastrzębia dąży do wzmocnienia rodzin, przeciwdziała różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego, stwarza mieszkańcom warunki do rozwoju i podniesienia jakości ich życia.

Gmina Jastrzębia w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców. Wspierając lokalne inicjatywy, w szczególności społeczne, kulturalne i edukacyjne dąży do integracji oraz aktywizacji społeczności lokalnej.

Misja samorządu skupiona jest na wspieraniu rodziny, pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniami, przemocą domową, ubóstwem czy bezrobociem. Istotna jest także pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym. Wypełnienie takiej misji wymaga wdrożenia celów strategicznych oraz operacyjnych wraz z kierunkami działań. Zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL STRATEGICZNY 1- Wsparcie rodziny

CEL OPERACYJNY

1.1 Pomoc rodzinom niepełnym, wielodzietnym, niewydolnym wychowawczo oraz opieka nad dzieckiem

Lp.	Kierunki działań	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2021	Suma	Źródło finansowania	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Edukacja rodzin skupiająca się na przekazywaniu właściwego modelu dotyczącego wypełniania ról rodzicielskich	Liczba szkoleń oraz projektów skierowanych do rodziny	szkolenie	0	5	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
2.	Szkolenia pracowników bezpośrednio zaangażowanych w pracę na rzecz rodziny	Liczba szkoleń pracowników bezpośrednio zaangażowanych w pracę na rzecz rodziny	szkolenie	4	12	własne	GOPS	raz w roku
3.	Udzielenie wsparcia rodzinom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych	Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych	rodzina	646	Na tym samym poziomie	dotacja	GOPS	raz w roku

4.	Organizowanie programów integracyjnych oraz szkoleniowych skierowanych dla rodzin dysfunkcyjnych, tworzenie grup samopomocowych	Liczba programów integracyjnych oraz szkoleniowych skierowanych dla rodzin dysfunkcyjnych	program	0	5	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
		Liczba utworzonych grup samopomocowych	grupa	0	1	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
5.	Organizowanie programów integracyjnych i szkoleniowych skierowanych do rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych;	Liczba zorganizowanych programów integracyjnych dla rodzin wielodzietnych oraz niepełnych	program	0	3	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
6.	Realizacja programów/projektów obejmujących pomoc rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Liczba zrealizowanych programów/projektów obejmujących pomoc rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	program	1	6	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku

7.	Praca socjalna z rodzinami, w szczególności z rodzinami	Liczba rodzin wielodzietnych objętych pracą socjalną	rodzina	32	192	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
	wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Liczba rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych-wychowawczych objętych pracą socjalną	rodzina	15	45	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
1.2 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju								
8.	Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych, pozaszkolnych)	Liczba inicjatyw (jednorazowych, stałych) z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	inicjatywa	83	498	Własne/ dotacja	Gminna Biblioteka Publiczna	raz w roku
9.	Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo, niepełnych wielodzietnych poza placówkami szkolnymi.	Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych	inicjatywa	6	36	Własne/ dotacja	Jednostki oświatowe, Gminna Biblioteka Publiczna	raz w roku

1.3 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

10.	Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej	Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	Przedsięwzięcie	6	36	Własne/dotacje	GOPS, Ośrodki Zdrowia	raz w roku
11.	Organizacja spotkań animacyjnych i aktywizacyjnych	Liczba wydarzeń (np. imprez, festynów, spotkań) dla rodzin	wydarzenie	8	150	Własne/dotacje	UG	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 2- Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu

CEL OPERACYJNY

2.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego

Lp.	Kierunki działań	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2021	Suma	Źródło finansowania	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Udzielanie wsparcia osobom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej poprzez działanie pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa	rodzina	92	640	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
2.	Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców w gminie	Łączna liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej	osoba	218	1410	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
3.	Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez organizowanie dożywiania	Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych pomocą w formie dożywiania	osoba	132	560	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku

2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

4.	Działalność informacyjna dla osób bezrobotnych o możliwościach pomocowych, dostępnych formach wsparcia	Liczba osób bezrobotnych objętych poradnictwem prawnym, pracą socjalną	osoba	56	336	własne	GOPS	raz w roku

5.	Szczególne wsparcie na rynku pracy osób: niepełnosprawnych, młodych dopiero wkraczających na rynek pracy, bezrobotnych po 50 roku życia, długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych, które utraciły zatrudnienie w wyniku pandemii Covid-19	Liczba opracowanych oraz realizowanych projektów dotyczących aktywizacji grup zagrożonych	projekt	0	7	Własne/dotacja	GOPS, Urząd Gminy	raz w roku
		Liczba osób długotrwale bezrobotnych	osoba	167	Na tym samym poziomie	Własne/dotacja	GOPS	raz w roku
6.	Doradztwo zawodowe (nauka umiejętności wykorzystania własnych zasobów)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej, która w skutek aktywizacji zawodowej podjęła zatrudnienie	osoba	13	56	własne	GOPS	raz w roku
7.	Zatrudnienie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.)	Liczba zadań, inicjatyw zorganizowanych wspólnie z PUP	inicjatywa	12	45	Własne/pup	Urząd Gminy	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 3- Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

**Cel operacyjny
3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień**

Lp.	Kierunki działań	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2021	Suma	Źródło finansowania	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień	rodzina	3	34	własne	GOPS	raz w roku
		Liczba osób objętych pracą socjalną z powodu uzależnień	osoba	24	147	własne	GOPS	raz w roku
2.	Działania edukacyjno-korekcyjne, terapeutyczne dla osób uzależnionych oraz motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia	Przeprowadzone rozmowy motywujące przez GKRPA	rozmowy	228	1368	własne	GKRPA	raz w roku
		Liczba wniosków do Sądu o podjęcie leczenia uzależnień	wniosek	4	24	własne	GKRPA	raz w roku

3.	Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków	Liczba osób uzależnionych skierowanych na terapię	osoba	18	86	własne	GOPS	raz w roku
		Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień;	osoba	3	34	własne	GOPS	raz w roku
4.	Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w klubach sportowych, szkołach, świetlicach	Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych	działanie/ program	2	10	własne	GKRPA	raz w roku
5.	Podejmowanie działań mających na celu tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz dla współuzależnionych	Liczba utworzonych grup wsparcia	grupa	0	1	własne	GOPS	raz w roku
6.	Szkolenia dla pracowników socjalnych oraz członków GKRPA, realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień	Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb realizujących działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom	szkolenie	1	6	własne	UG	raz w roku

7.	Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii;	Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych	działanie/pr ogram	8	48	własne	Urząd Gminy	raz w roku
3.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy w rodzinie								
8.	Zwiększenie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (szkolenia pracowników socjalnych, ZI, GKRPA)	Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb realizujących działania w zakresie przemocy w rodzinie	szkolenie	14	86	własne	GOPS	raz w roku
9.	Zwiększenie skuteczności oraz dostępności pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie	Liczba założonych Niebieskich Kart	karta	4	73	własne	ZI	raz w roku
10.	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej oraz rehabilitacyjnej dla sprawców przemocy w rodzinie	Liczba osób korzystających z poszczególnych form pomocy w związku z problemem przemocy w rodzinie (m.in. poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne i rodzinne);	osoba	46	254	własne	GOPS, ZI	raz w roku

11.	Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie (m.in. pomoc materialna, prawna, zapewnienie mieszkania lub opieki lekarskiej)	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu występowania przemocy w rodzinie	rodzina	12	731	własne	GOPS	raz w roku
12.	Motywowanie sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym	Liczba sprawców przemocy, którzy ukończyli program korekcyjno-edukacyjny	osoba	0	6	własne	GOPS	raz w roku
13.	Podjęmowanie działań mających na celu tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami przemocy w rodzinie	Liczba utworzonych grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami przemocy	grupa	0	1	własne	GOPS	raz w roku
14.	Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie	Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie	kampania	4	25	dotacje	GOPS	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 4- Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

CEL OPERACYJNY

4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych

Lp.	Kierunki działań	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2021	Suma	Źródło finansowania	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby	rodzina	47	285	własne	GOPS	raz w roku
2.	Udzielanie informacji odnośnie dostępu do rehabilitacji i pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt do rehabilitacji	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pracą socjalną	osoba	340	2040	własne	GOPS	raz w roku
3.	Wsparcie Klubu Seniora	Liczba podopiecznych Klubu Seniora	osoba	60	360	własne	GOPS	raz w roku
4.	Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych	Liczba zrealizowanych inwestycji w celu likwidacji barier architektonicznych	inwestycja	0	10	Własne/ dotacje	Urząd Gminy	raz w roku
5.	Udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego osobom starszym i niepełnosprawnym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba osób starszych i niepełnosprawnych którym udzielono wsparcia finansowego i rzeczowego	osoba	56	168	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku

6.	Podejmowanie działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne	Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w organizowanych formach czasu wolnego (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne)	osoba	72	430	Własne/ dotacja	Gminna Biblioteka Publiczna	raz w roku
7.	Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych	Liczba osób starszych uczestniczących w organizowanych formach czasu wolnego (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne)	osoba	150	480	Własne/ dotacja	GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna	raz w roku
8.	Zapewnienie pomocy psychologicznej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego	osoba	144	864	własne	GOPS	raz w roku
9.	Organizacja opieki dla osób starszych	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	osoba	24	148	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku
10.	Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla osób starszych	Liczba ośrodków wsparcia dla osób starszych	ilość	1	6	własne	GOPS	raz w roku
4.2 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych								
11.	Organizacja opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niepełnosprawnych	Liczba osób objętych programem opieki wytchnieniowej	osoba	0	6	dotacja	GOPS	raz w roku

12.	Zapewnienie pomocy psychologicznej dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia (m.in. zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, usług opiekuńczych, opieki wytchnieniowej, wsparcia psychologicznego);	osoba	25	154	Własne/ dotacja	GOPS	raz w roku

ANALIZA RYZYKA

Analiza ryzyka to uporządkowany proces, będący częścią planowania projektów, oraz zarządzania ryzykiem w projekcie, który umożliwia kierownikowi projektu identyfikować, planować i zarządzać ryzykiem w celu wyeliminowania ich bądź obniżenia do akceptowalnego poziomu.

Do procesów analizy ryzyka należą:

- identyfikacja ryzyka,
- szacowanie i ewaluacja ryzyka,
- planowanie reakcji na ryzyko.

Ryzyko rozumiane jest jako zjawiska niepewne, dotyczące przyszłości, których zajście będzie miało negatywny skutek dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Poniżej przedstawiono analizę ryzyka dla gminy Jastrzębia.

Rysunek 2. Analiza Ryzyka dla gminy Jastrzębia

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Stopień ryzyka	Działania zapobiegawcze	Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	Cel strategiczny 4
Społeczny	Brak motywacji osób, co do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, do zmiany swojej sytuacji życiowej i społecznej	wysoki	Angażowanie mieszkańców Gminy Jastrzębia w działania w ramach programów zmierzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	x	x	x	x
Operacyjny	Brak wykwalifikowanej kadry zarządzającej wdrożeniem SRPS.	średni	Organizowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację SRPS.	x	x	x	x

Kulturowy	1. Nasilenie się agresji i wrogich postaw w społeczności lokalnej. 2. Wzrost liczby osób w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych	niski średni	Tworzenie działań zmierzających do wzrostu integracji społeczności lokalnej oraz promowanie profilaktycznej działalności przeciwko przemocy i uzależnieniom.		x	x	
Finansowy	Brak wystarczających środków finansowych	średni	Właściwe planowanie wydatków, analiza dostępnych środków oraz działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych.	x	x	x	x
Prawny	Zmiana przepisów obowiązujących ustaw i rozporządzeń	wysoki	Zapewnienie elastyczności systemu wdrażania strategii, sprawne zarządzanie zmianami i procesem wdrażania strategii.	x	x	x	x

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Jastrzębia przyczyni się do:

- stałej i pełnej diagnozy problemów społecznych i oceny stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrostu efektywności działań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- wzrostu jakości życia lokalnej społeczności oraz atrakcyjności Gminy Jastrzębia jako przyjaznej dla rodzin z dziećmi i seniorów;
- zwiększenia udziału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- poprawy dostępu do informacji o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym, skierowanych do różnych grup adresatów;
- poprawy dostępności i wzrostu jakości usług kulturalnych;
- budowania kapitału ludzkiego opartego na wiedzy oraz świadomego i aktywnego społeczeństwa;
- wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych mieszkańców.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Jastrzębia, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu gminy, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii w latach 2023 - 2027 pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Tabela 24. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jastrzębia na lata 2023-2027

Lata realizacji Strategii	Szacunkowa wielkość wydatków
2022 rok	8 300 000
2023 rok	8 800 000
2024 rok	9 300 000
2025 rok	9 800 000
2026 rok	10 300 000
2027 rok	10 900 000

Przedstawione powyżej wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu gminy oraz dostępne środki zewnętrzne.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Jastrzębia na lata 2023-2027 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie corocznego raportu z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowania możliwości zagrożeń, usprawniania zarządzania, identyfikacji słabych oraz mocnych stron czy wskazania kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Gminy w Jastrzębi, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi, Powiatowy Urząd Pracy.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Jastrzębia będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi.

ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Jastrzębia.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Wójta lub Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Jastrzębi. Przestankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych, lub poszczególnym mieszkańców.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jastrzębia jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Jastrzębia w latach 2018-2021	22
Tabela 2. Wychowanie przedszkolne w gminie Jastrzębia	25
Tabela 3. Szkoły podstawowe na terenie gminy Jastrzębia.....	26
Tabela 4. Liczba osób objętych opieką przez Poradnia Medycyny Rodzinnej.....	29
Tabela 5. Tendencje w funkcjonowaniu rodzin	29
Tabela 6. Liczba realizowanych programów profilaktycznych	30
Tabela 7. Liczba osób objętych opieką przez Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej.....	30
Tabela 8. Liczba realizowanych programów profilaktycznych	31
Tabela 9. Liczba osób objętych opieką przez Przychodnię MUCMED	31
Tabela 10. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu	34
Tabela 11. Przestępstwa na terenie gminy Jastrzębia	35
Tabela 12. Liczba osób pracujących na terenie gminy Jastrzębia w latach 2018-2021	42
Tabela 13. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Jastrzębia	45
Tabela 14. Osoby korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	49
Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych	50
Tabela 16 Liczba wszczętych procedur w związku z procedurą „Niebieskie Karty”..	52
Tabela 17. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Jastrzębia w latach 2018-2021	53
Tabela 18. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	55
Tabela 19. Działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego w Jastrzębi	59
Tabela 20. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:	61
Tabela 21. Podział mieszkańców ze względu na wiek	63
Tabela 22. Liczba szkoleń dla pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	80
Tabela 23. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	91
Tabela 24. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jastrzębia na lata 2023-2027	109

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Zarys terytorialny Gmina Jastrzębia	21
Rysunek 2. Analiza Ryzyka dla gminy Jastrzębia.....	106

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć- statystyki na rok 2021	22
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2021	24
Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?.....	27
Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?	32
Wykres 5. Jak ocenia Pan/Pani ofertę w zakresie Instytucji kultury?.....	37
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?	38
Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	39
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2018-2021.....	43
Wykres 9. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?.....	46
Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?.....	47
Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	54
Wykres 12. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?	56
Wykres 13. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?	56
Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych?	62
Wykres 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	64
Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby.....	64
Wykres 17. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?.....	69
Wykres 18. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?.....	69

Wykres 19. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?	70
Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	70
Wykres 21. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	72
Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.....	74
Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy	80

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rozwoj/agenda-2030>
2. Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005
3. Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*; dostęp on-line: http://www.neurocentrum.pl/dcten/wp-content/uploads/nowak-starz_g3p1.pdf
4. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030; dostęp on-line: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf>
5. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2014-2023. Ekonomia Solidarności Społecznej; dostęp on-line: https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf
6. Miśkowicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013
7. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/czym-jest-zarządzanie-rozwojem>
8. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019 – 2024; dostęp on-line: <https://www.spradom.finn.pl/res/serwisy/pliki/20291136?version=1.0>
9. Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-strategii-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-do-roku-2020--z-perspektywa-do-2030-r>
10. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+; dostęp on-line: https://www.dialog.mazovia.pl/files/uploads/Strategia%202030/Strategia_rozwoju_województwa_mazowieckiego_2030_plus_Innowacyjne_Mazowsze_WCAG.pdf
11. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 roku; dostęp on-line: <https://www.spradom.finn.pl/res/serwisy/pliki/28227876?version=1.0>

12. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.); dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl>
2. <https://www.gov.pl>
3. <http://www.parpa.pl>
4. <https://www.niebieskalinia.pl>
5. <https://www.polskawliczbach.pl>
6. <https://gopsjastrzebia.pl>
7. <https://radom.praca.gov.pl>
8. www.pcpr.radom.pl
9. <https://www.jastrzebia.pl>